

Natura 2000 fenntartási terv

Kiskőrösi turjános (HUKN20022) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

Doronicum Szolgáltató Kft.

Együttműködő partner

Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság

Felsőcsatár

2014.

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv.....	3
1. A terület azonosító adatai	4
1.1. Név	4
1.2. Azonosító kód	4
1.3. Kiterjedés	4
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek.....	4
1.5. Érintett települések	5
1.6. Egyéb védettségi kategóriák.....	5
1.7. Tervezési és egyéb előírások	5
2. Veszélyeztető tényezők	7
3. Kezelési feladatok meghatározása	13
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése.....	13
3.2. Kezelési javaslatok	16
3.2.1. Élőhelyek kezelése.....	16
3.2.2. Gazdálkodáshoz köthető és a KTT teljes területére vonatkozó előírások	79
3.2.3. A természetvédelmi kezelő erdőtervezett erdőkre az erdészeti hatóságnak adott állásfoglalása.....	79
3.2.4. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés	79
3.2.5. Fajvédelmi intézkedések.....	82
3.2.6. Kutatás, monitorozás	82
3.2.7. Mellékletek	83
3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében	87
3.3.1. Agrártámogatások	87
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer	87
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer.....	90
3.3.2. Pályázatok.....	91
3.3.3. Egyéb	91
3.4. terv egyeztetési folyamatának dokumentációja.....	91
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök.....	91
3.4.2. A kommunikáció címzettjei.....	93
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel.....	93

ÚJ MAGYARORSZÁG
VIDÉKFEJLESZTÉSI PROGRAM
2007–2013

Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap:
a vidéki területekbe beruházó Európa

I. Natura 2000 fenntartási terv

A terület azonosító adatai

1.1. **Név:** Kiskőrösi turjános kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (kjTT)

1.2. **Azonosító:** HUKN20022

1.3. **Kiterjedés:** 2870,96 ha.

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek

1.4.1. Jelölő élőhelyek

- 3150 – Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel
- 3160 – Természetes disztróf tavak és tavacskák
- 6410 – Kékperjés láprétek meszes, tőzeges vagy agyagbemosódásos talajokon
- 6440 – Folyóvölgyek *Cnidion dubii* társuláshoz tartozó mocsár-rétjei
- 91E0* – Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 91F0 – Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur*, *Ulmus laevis* és *Ulmus minor*, *Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmion minoris*)

1.4.2.

- mocsári teknős (*Emys orbicularis*)
- dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*)
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*)
- réticsík (*Misgurnus fossilis*)
- lápi póc (*Umbra krameri*)
- apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*)
- vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)
- nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*)
- hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*)
- harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*)
- skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)
- illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*)
- kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*)

* kiemelt jelentőségű közösségi jelentőségű élőhely/faj

A Natura 2000 adatlapon (SDF) nem szereplő, de a fenntartási tervet megalapozó felmérések alapján jelölő értéknek javasolt közösségi jelentőségű élőhelyek:

A területen előforduló jelölő adatlapon nem szereplő jelölő élőhelyek:

- 6260* Pannon homoki gyepek
- 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai
- 7230 Mészkedvelő üde láp- és sásrétek

1.5. Érintett települések és ingatlanok

Akasztó, Csengőd, Kecel, Kiskőrös, Tabdi.

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Típus	Név	Kiterjedés	Védetté nyilvánító jogszabály száma	Átfedés mértéke
országos TT	Kiskőrösi Turjános TT	641,23 ha	163/2007. (XII.27.) KvVM r.	22,3%
„ex lege” láp	Szücsi-erdő-Hortobágy	792,15 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről	27,6%
„ex lege” láp	Szücsi-erdő része	416,39 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről	14,4%
„ex lege” láp	Kis-Csukás-tó	291,88 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről	10,1%
„ex lege” láp	Nagy-Csukás-tó	593,43 ha	1996. LIII. tv. a természet védelméről	20,6%
Országos Ökológiai Hálózat magterület (MT) puffer terület (PT)	Akasztó, Csengőd, Kecel, Kiskőrös, Tabdi közigazgatási területén	2583 ha	2003. évi XXVI. törvény az Országos Terület-rendezési Tervről	MT: 80% PT: 10%

1.7. Tervezési és egyéb előírások

a) Természetvédelmi kezelési terv

Jogszabályban kihirdetett természetvédelmi kezelési terve nem készült a területnek.

b) Településrendezési tervek

- 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
- Bács-Kiskun megye területrendezési terve – 19/2011. (XI. 29.) önkormányzati rendelet
- Akasztó településrendezési, -szerkezeti, -szabályozási terv és helyi építési szabályzata – 83/2008 (V.13.) határozat; rendelet módosítás 9/2004. (VI.30.) határozat
- Kiskőrös város szabályozási terve és helyi építési szabályzata – 15/2005 (VII. 28.) önk. rendelete; rendelet módosítás: 19/2013. (IX. 19.) önk. rendelet
- Kecel város településrendezési terve és helyi építési szabályzata – 12/2012. (III.02.) hat.

- Csengőd község szabályozási terve és helyi építési szabályzata - 12/2009. (VIII.15.) határozat
- Tabdi településrendezési, -szerkezeti és szabályozási terv, és helyi építési szabályzata – 15/2006. (XII. 22.) rend.

c) Körzeti erdőterv és üzemterv

- A Kiskőrösi Erdészeti tervezési körzet. Érvényes 2006. jan. 1-től 2015. dec. 31-ig.

d) Körzeti vadgazdálkodási terv és üzemterv

- Kossuth Vadásztársaság vadgazdálkodási terve kódszáma: 03-602410-1-4-1. Érvényes: 2006-2017.
- Kiskőrösi Széchenyi Zsigmond Vadásztársaság vadgazdálkodási terve kódszáma: 03-03-604710-1-4-1. Érvényes: 2006-2017.

e) Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

1-10 Duna-völgyi főcsatorna alegység részvízgyűjtő gazdálkodási terve – Elfogadás dátuma: 2010.08.01. A terv a Víz Keretirányelv keretében készült, melynek célja, hogy a felszíni és felszín alatti vizek jó állapotba kerüljenek 2015-ig. Amennyiben ezt a természeti és gazdasági lehetőségek nem teszik lehetővé 2015-ig, akkor a határidők a VKI által felkínált mentességek alapos indoklásával 2021-re, illetve 2027-re kitolhatók.

2. Kezelési feladatok meghatározása

Kód	Veszélyeztető tényező	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
A03	gyepterület kaszálása/vágása	M	40%	vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), kiséfészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), 6410, 6440, 6430, 7230. A kaszálásnak szárító hatása van a terület talajára, homogenizálja a vegetációt, a zsombékos gypszerkezetet részben vagy teljes egészében felszámolja. A kaszálása miatt megváltozik a gyepterület szerkezete, fajösszetétele. Továbbá megakadályozza a növényfajok egy részének természetes elterjedését; visszaszorítja a gypalkotó sás- és fűféléket és ezáltal helyes időzítés esetén általában kedvez a természetvédelmi szempontból értékes növényfajoknak, viszont az értékes állatfajok esetében akár káros is lehet. A kaszálás ugyanis visszaszoríthatja egyes rovarfajok tápnövényeit, vagy a rovarok számára előnytelenül eltolódnak a tápnövény fenofázisai.
A03.01	intenzív, vagy intenzívebb kaszálás	H	30%	vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), kiséfészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), 6410, 6440, 6430, 7230. A korán végzett kaszálás, vagy az évenként kétszeri kaszálás, a dobkasza alkalmazása, valamint az alacsonyra beállított fűtarló mind a vegetáció szerkezetének, összetételének, egyes növényfajok virágzási-termésérés idejének megváltozását eredményezik. Ez a változás az élőhely beszűküléséhez vezet, és jelölő fajok tűnnek el.
A04	legeltetés	M	15%	vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), kiséfészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), 6410, 6440, 6430, 7230. A legeltetés káros lehet a tartósan, nagy állatlétszámmal végezve vizes talajállapot mellett. A túllegetetés, valamint a nem megfelelő állatfajjal végzett legeltetés jelentősen megváltoztatják az érintett területek állapotát, ami egyes jelölő fajokat visszaszorulásához, rosszabb esetben eltűnéséhez vezet. A legelő állatok trágyázása mivel egyenetlen eloszlású ezért helyenként nagy trágyaterheléseket okozhat. Ez a növényzet foltos pusztulását és

				nemkívánatos gyomosodást okozhat.
A04.03	pásztorkodás felhagyása, legeltetés hiánya	L	10-15%	nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), kiséfészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>), 6410, 6440, 6430, 7230. A legeltető állattartás visszaszorulásával legtöbbször a kaszálás területi kiterjedése növekedik. Egyes élőhelyek (pl. lápi élőhelyek) a használat megszűnésével rövidesen átalakulnak, ritkán akár előnyösen jelölő élőhellyé. A gazdálkodás felhagyása miatt azonban a jelölés óta 50 hektár lápi magaskórós aranyvesszősödött és lápcserjésedett be.
A06	egyéves vagy évelő lágyszárú növénytermesztés	M	15%	3150, 3160, 6410, 6440, 91F0, 91E0*, mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), réticsík (<i>Misgurnus fossilis</i>), lápi póc (<i>Umbra krameri</i>), apró fillércsiga (<i>Anisus vorticulus</i>), vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), illatos csengettyűvirág (<i>Adenophora liliifolia</i>), kiséfészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>). Az alacsony fekvésű, belvíz veszélyes, de növénytermesztésbe vont területek fenntartása miatt növekszik a táj lecsapolási igénye. Természetes élőhelyekkel határos szántóterületekről bemosódó biocid termékek, hormonok, kemikáliák, műtrágyák használata károsítja a természetes élővilágot (különösen a nedves élőhelyhez kötött szervezeteket). A nagy tápanyagtöbblet csökkenti a fajdiverzitást, indirekt módon növeli a gyomnövények kompetitív erejét. A gyomok mellett őshonos nagytermetű növényfaj (nád (<i>Phragmites australis</i>), gyékény (<i>Typha</i> spp.), zsióka (<i>Bolboschoenus maritimus</i>) túlzott terjedését segíti elő. A bemosódás elsősorban a vizeket és a vizes élőhelyeket, másodsorban pedig a művelt területekkel határos, vagy azokkal körülvett gyepeket fenyegeti. Az elsodródás a mezőgazdasági területekkel határos vagy azok közé ékelődött gyepek fajkészletét veszélyezteti. Az élőhely fajösszetételének megváltozása az élőhely beszűkülését is jelenti a jelölő fajok számára.
A07	biocid termékek, hormonok, kemikáliák használata	M	8-12%	6410, 6440, 6430, 7230. A hatás ismertetését lásd az egyéves vagy évelő lágyszárú növénytermesztésnél (A06).

A08	trágyázás	M	5-7%	3160, 6410, 6440, 3150. A hatás ismertetését lásd az egyéves vagy évelő lágyszárú növénytermesztésnél (A06).
B02	erdőgazdálkodás (beleértve az ültetvényeket is)	M	17%	91F0, 91E0* A legtermészetesebb állapotokat mutató láperdő és keményfás ligeterdő állományok természetvédelmi vagyonkezelésben vannak, ugyanakkor a pionír állományok – amelyek a jelölő élőhelyek több mint felét adják – magánkézben vannak. Utóbbiakon évről-évre egy nagyobb hatással bíró fakitermeléseket hajtanak végre. A fakitermelés nyomán az élőhely összetétele, szerkezete lényegesen átalakul, az erdő legtöbb faja eltűnik vagy megritkul az ott bekövetkező gyökeres klimatikus-, tápanyag-ellátottsági stb. változások hatására. A felújítás során alkalmazott módszerek (tuskózás, tuskóletolás és teljes talaj-előkészítés) további nemkívánatos hatások jelentkeznek.
F03.01.01	vadak károkozása (túltartott vadállomány)	M	1 jelölő faj	csegettyűvirág (<i>Adenophora liliifolia</i>). Véletlenszerűen jelentkező probléma, de az alacsony egyedszámú állomány esetén az adott évi magprodukció kiesése a fennmaradást veszélyezteti.
I01	idegenhonos inváziós fajok jelenléte	H	5-10%	6410, 6440, 91F0, 91E0*, vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>). Az inváziós növényfajok által fertőzött gócok kiterjedése évről évre folyamatosan nő. Átalakító hatásuk állomány- és táji léptékben is jelentős. Évről évre komoly élőhelyi és tájképi változások következnek be és jelentősen módosul a helyi a mikro- és mezoklíma. Agresszíven és nagy tömegben terjednek, és nagy területeket hódítanak el a helyi ökoszisztémában. Veszélyeztetik ezzel az érintett természetes életközösségeket, kiszorítják őshonos növény-, és állatfajokat. Az ökológiai károk mellett jelentős gazdasági és/vagy egészségi károkat okoznak.
J01.01	leégés	H	10-20%	3160, 6410, 6440, 91F0, 91E0*, vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), kiskécskű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>). Minden évben egyre nagyobb területeket égetnek fel, mivel nincs tényleges felelősségre vonás. A lápi élőhelyek nagy kiterjedésben szegényednek el. A tűz gyepekre gyakorolt hatása a zombékos jelleg és a fűavar mennyiségének csökkenésében, az élőlény-csoportok faj- és mennyiségi összetételének változásában mérhető le. A gyepek regenerálódó képessége az élőhelytől függ. Többszöri alkalmazása a gyepek fajszegényé válásához vezet, mivel a vegetatív úton szaporodó, viszonylag

				agresszív fajok terjedését segíti elő.
J03	egyéb élőhely átalakulások	M	5-10%	6410, 6440, 6430, 7230. Az élőhely átalakulás a fent ismertetetteken kívül számos okból bekövetkezhet. Főként az üde réteket érinti.
Kód	A területre kívülről ható veszélyeztető tényezők	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
E01	városi környezet, lakóterület	M	5-30%	3160, 6410, 6440 Kiskörös város terjeszkedése – természetes személyek révén – évről-évre egyre nagyobb darabot hasít ki az üde élőhelyekből. Ennek menete az üde élőhelyek felöltésével kezdődik, majd beépítésével végződik. A feltöltésre épült objektum magas vízállás esetén mozog, és a falak repedeznek. A település a magánszemélyek nyomására az érintett területek környezetében elhelyezkedő lápok lecsapolását kezdeményezte.
G01	szabadtéri sportok és szabadidős tevékenységek; rekreációs tevékenységek	L	5-20%	6410, 6440. Kiskörös város terjeszkedése tömegsport rendezvények megtartására alkalmas létesítmények kialakítása révén, főként vizes élőhelyeken. Ezeknek a Natura 2000 terület méretéhez képest kis területfoglalások vízháztartási problémákat okoznak. A létesítmények állapotmegőrzése miatt pl. a település az Örködi lápok természetes vízkészletének lecsapolását kezdeményezte.
H01	felszíni vizek szennyezése	M	8-12%	A hatás ismertetését lásd az egyéves vagy évelő lágyszárú növénytermesztésnél.
J02	emberi hatásra változó vízáramlási viszonyok	H	100%	3150, 3160, 6410, 6440, 91F0, 91E0*, mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), réticsík (<i>Misgurnus fossilis</i>), lápi póc (<i>Umbra krameri</i>), apró fillércsiga (<i>Anisus vorticulus</i>), vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>), illatos csengettyűvirág (<i>Adenophora liliifolia</i>), kiskészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>). Az emberi tevékenység többféle módon nyilvánul meg: - közvetlen lecsapolás, - mesterséges vízfelületek vízdepressziós hatása, - felszín alatti vizek használata, - a természetes

				növényzetnél nagyobb vízigényű kultúrák a területen és azzal határosan. A kiszáradás-kiszáritás gyors szukcesszióváltozást indít el. A korábbi növénytársulások helyét egy vagy két, esetenként több szárazsági fokkal feljebb elhelyezkedő társulások veszik át, vándorolni kezd a vegetáció. Egyes vízhez kötött fajok esetében csatornák kotrása is komoly problémát jelent. A tevékenység során az iszappal a vízi szervezetek élőhelye kerül eltávolításra. A kotrással a vízben élő fajok száma és egyedszáma csökken. A fajszám és egyedszám egyensúlyának felborítása hatalmas károkat okozhat a vízi táplálékláncba. A kotrás a jelölő állatfajok állományait is érinti.
Kód	Jövőbeli valószínűsíthető veszélyeztető tényezők	Jelentősége (H = nagy, M = közepes, L = kis jelentőségű)	Érintett terület aránya (%)	Milyen jelölő élőhelyre vagy fajra és milyen módon gyakorol hatást?
K01	abiotikus természetes folyamatok (lassú)	H	70%	3150, 3160, 6410, 6440, 91F0, 91E0*, mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), réticsík (<i>Misgurnus fossilis</i>), lápi póc (<i>Umbra krameri</i>), apró fillércsiga (<i>Anisus vorticulus</i>), vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>), illatos csengettyűvirág (<i>Adenophora liliifolia</i>), kiskészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>). A Duna-völgyi-főcsatorna megépítése nyomán a vízhatás területi áthelyeződése a talajok további fejlődés irányát is befolyásolta. A réti talajok a sztyepesedés hatására a réti csernozjom-csernozjom irányába, a lápos réti talajok a réti talajok irányába (Csukás-tó) fejlődtek. A talajtani viszonyok megváltozása a növényzet és ezen keresztül az állatvilág megváltozását is magával vonja.
K02	természetes élőhely átalakulások, szukcessziós folyamatok	M	10-15%	6410, 6440, 6430, 7230. Az üde láprétekből mocsárrétek, a kezeletlen magaskórósokból lápcserjés lesz.
K05	csökkenő termékenység / genetikai leromlás	H	1 jelölő faj	csengettyűvirág (<i>Adenophora liliifolia</i>). Az évről-évre begyűjtött magok esetében az a tapasztalat, hogy nagyon kevés csíráképes magok száma. A beszűkült genetikai állomány is okolható a faj alacsony egyedszámú populációjának lassú

				eltűnéséért.
M01	abiotikus viszonyokban a klímaváltozás hatására bekövetkező változások	M	100%	3150, 3160, 6410, 6440, 91F0, 91E0*, mocsári teknős (<i>Emys orbicularis</i>), dunai tarajosgöte (<i>Triturus dobrogicus</i>), vöröshasú unka (<i>Bombina bombina</i>), réticsík (<i>Misgurnus fossilis</i>), lápi póc (<i>Umbra krameri</i>), apró fillércsiga (<i>Anisus vorticulus</i>), vérfű hangyaboglárka (<i>Maculinea teleius</i>), nagy tűzlepke (<i>Lycaena dispar</i>), hasas törpecsiga (<i>Vertigo moulinsiana</i>), harántfogú törpecsiga (<i>Vertigo angustior</i>), skarlátbogár (<i>Cucujus cinnaberinus</i>), illatos csengettyűvirág (<i>Adenophora liliifolia</i>), kiskészű aszat (<i>Cirsium brachycephalum</i>). A klímaváltozás jelentős hatást gyakorol bizonyos termőhelyek természetes növényzetére, fajösszetételére, víz- és anyagforgalmi egyensúlyára. Az egymást követő meleg száraz nyarak és csapadékmentes telek már most láthatóan hátrányosan érintették a vizes élőhelyeket és az ott tenyésző fajokat.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések

A Kiskörösi turjános kiemelt jelentőségi természetmegőrzési területté nyilvánításakor az élőhelyvédelmi irányelv 4. cikkének (4) bekezdése alapján a terület természetvédelmi célkitűzései meghatározásra kerültek. A tárgyi Natura 2000 terület célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatóak.

Természetvédelmi célállapot:

A terület természetvédelmi célkitűzése, hogy a jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek – 6260* kódjelű 3150 kódú „Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel”, 3160 „Természetes disztróf tavak és tavacskák”, 6410 „Kékperjés láprétek meszes, tőzezes vagy agyagbemosódásos talajokon”, 6440 „*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei”, 91E0* „Enyves éger és magas köris alkotta ligeterdők”, 91F0 „Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén” – legalább az alapállapot felmérés során tapasztalt nagyságban, a megőrzésében fontos szerepet játszó gazdálkodási formák alkalmazásával együtt fennmaradjanak. A jelölő közösségi jelentőségű élőhelyek megőrzése mellett további fontos célkitűzés a tárgyi Natura 2000 területen található jelölő fajok, mint a mocsári teknős (*Emys orbicularis*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), réticsík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*), apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*), vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*), skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*), illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*), kislefű aszat (*Cirsium brachycephalum*), valamint területen élő egyéb, jelentős értéket képviselő védett növény- és állatfajok természetes élőhelyükön fennmaradjanak.

- A jelölő élőhelyek természetessége ne csökkenjen, kivéve, ha ez közvetlenül elháríthatatlan külső ok (például időjárási szélsőség, fogyasztószervezet gradációja), vagy erdei élőhely esetén a faállomány engedélyezett véghasználata miatt következik be.
- A tájidegen fafajok elegyaránya ne növekedjen a jelölő erdei élőhelyek állományaiiban.
- A 91E0* (láperdők) és 91F0 (keményfás ligeterdők) jelölő élőhelyek állományainak összességén (típusonként külön végezve az összesítést) a tájidegen fafajok elegyaránya felmérési időszakonként (hat évenként) legalább 10%-al csökkenjen.
- A jelölő élőhelyek inváziós veszélyeztetésének mértéke ne növekedjen. Ennek érdekében a jelölő élőhelyekkel érintkező, az adott helyen tényleges inváziós fenyegetést jelentő tájidegen fásszerű állományok telepítése kerülendő. Újonnan telepített, vagy erdőfelújítás során létesített tájidegen fásszerű állomány és a jelölő élőhelyek között legalább 20 m széles védőzónát szükséges létesíteni őshonos fásszerű növényzetből, vagy legalább 30 m széles védőzónát lágyszárú növényzetből.
- A 91E0* (láperdők) és 91F0 (keményfás ligeterdők) jelölő élőhelyek állományainak tíz éves felbontású korosztályszerkezetében ne csökkenjen a térségben szokásos erdőgazdálkodási gyakorlat szerint már véghasználatra előírható korosztályok, továbbá az őket eggyel megelőző korosztály összesített területi kiterjedése.

- A természetes ökológiai folyamataira jellemző módon felújulni képes jelölő erdei élőhelyek fenntartását biztosítani kell.
- A 91E0* (láperdők) jelölő élőhely természetessége felmérési időszakonként (hat évenként), legalább összesített területének 8%-án növekedjen.
- Az erősebb vízhatást igénylő, javítandó természetvédelmi helyzetű gyepi élőhelyek (6410 kékperjés rétek, 6440 mocsárrétek) ökológiai állapota, természetessége típusonként külön vizsgálva, felmérési időszakonként (hat évenként), legalább az összesített területük 8%-án javuljon.
- A jelentős ökológiai folyosónak számító HUKN20022 kódszámú területen ne csökkenjen a jelölő élőhelyek és fajok állományainak konnektivitása.
- A 3150 (természetes eutróf tavak) és 3160 (természetes disztróf tavak) jelölő élőhelyek természetvédelmi helyzetét javítani szükséges.
- A 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai jelölő élőhely 10 éves viszonylatban természetes szukcesszió miatt megszűnt állományainak helyreállítása szükséges.
- A jelölő fajok állománynagysága és állományainak területi kiterjedése ne csökkenjen.
- A vonalas vízilétesítményekben előforduló vöröshasú unka (*Bombina bombina*), dunai götte (*Triturus dobrogicus*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*), apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*) állományok túlélésének biztosítása.
- A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) állományainak természetvédelmi helyzetét javítani szükséges.
- A réti csík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*) és mocsári teknős (*Emys orbicularis*) állományainak természetvédelmi helyzetét javítani szükséges.
- Az illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*) természetvédelmi helyzetét javítani szükséges.
- A keleti békakorsó (*Sium sisarum*), vidrafű (*Menyanthes trifoliata*) állományainak természetvédelmi helyzetét javítani szükséges.

A célállapot eléréséhez rendelt stratégiák:

- A 91E0* (láperdők) és 91F0 (keményfás ligeterdők) jelölő élőhelyek állományainak heterogén tér- és korszerkezetét, a legyengült egészségű fák jelenlétét, az álló és fekvő holtfa jelenlétét, a fajgazdag cserje- és gyepszintet biztosító erdőgazdálkodás.
- A 91E0* (láperdők) és 91F0 (keményfás ligeterdők) jelölő élőhelyek állományaiban az inváziós növények teljes kiirtása.
- A jelölő élőhelyekkel érintkező az adott helyen tényleges inváziós fenyegetést jelentő tájidegen fásszárú állományok telepítésének és felújításának teljes mellőzése, fásszárúakból 20 m széles, lágyszárúakból 30 m széles védőzóna kialakítása.
- Az erdőállományok korcsoportjainak ökológiai funkcióit nem veszélyeztető véghasználatok megtervezése.
- A természetes ökológiai folyamataira jellemző módon a maga (természetes sebességgel, állománysűrűséggel, állományszerkezettel) felújulni képes jelölő erdei élőhelyeken, természetszerű felújítások biztosítása, többek között a nagyvadállomány egyedszámának szabályozása révén.
- A 91E0* (láperdők) jelölő élőhelyen az elegyedő tájidegen növényfajok irtása és a természetes vízháztartási viszonyok helyreállítása.
- A 6410 kékperjés rétek, 6440 mocsárrétek jelölő élőhelyeken a természetes vízháztartási viszonyok helyreállítása, a tájidegen inváziós növényfajok irtása, a

szántóterületekről eredő zavaró hatások mérséklése és a gyepterkezelési gyakorlat javítása – így a legeltetett állatok mennyiségének, fajának és fajtájának optimalizálása, a szükségtelen tisztítókaszálások visszaszorítása, a mozaikos, hagyásterületi kaszálási gyakorlat és az élővilágot kímélő kaszálógéptípusok terjesztése, a kaszálási módok diverzifikálása. A meglévő 6410 kékperjés rétek, 6440 mocsárrétek jelölő élőhelyek ökológiai állapotának, természetességének javítása kiváltható jelölő vizes élőhelyek újonnan történő kialakításával, rekonstrukciójával is (a természetességnövelési célkitűzés teljes egészében a meglévő vizes élőhelyek kiterjedésének 8%-át kitevő rekonstrukcióval helyettesíthető).

- Terület és településfejlesztés, valamint nyomvonalas létesítmények fejlesztése során a jelölő élőhelyek és jelölő fajok konnektivitásának figyelembe vétele.
- A 3150 (természetes eutróf tavak) és 3160 (természetes disztróf tavak) jelölő élőhelyeken elsősorban a fokozott eutrofizáció és a gyorsuló feltöltődés elleni intézkedések, a természetes vízháztartási viszonyok megőrzése és helyreállítása, a legalább részben nyílt vízfelszín megőrzése, illetve helyreállítása.
- A 6430 Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai jelölő élőhely 10 éves viszonylatban természetes szukcesszió miatt megszűnt állományainak helyreállítása.
- A vonalas vízilétesítmények karbantartása során – például félszelvényű kotrások, vagy kotrás helyett hínárkaszálás alkalmazása, vagy kiszélesített és karbantartás nélkül maradó refúgium-öblök kialakítása, illetve a karbantartás időpontjának megfelelő kiválasztása a bennük előforduló jelölő fajok állományainak érdemi mértékű túléléséért.
- A vonalas vízilétesítményekben előforduló jelölő fajok állományainak fenntartása a megfelelő vízkormányzás révén.
- A nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és a vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) élőhelyein folyó természetvédelmi kezelés – kaszálás és legeltetés – javítása, az állományok térbeli kapcsolatainak és az élőhelyek természetes hidrológiai viszonyainak helyreállítása, az alkalmas élőhelyek kiterjedésének növelése és az élőhelyek elvesztésével fenyegető inváziós növények állományainak visszaszorítása révén.
- A réti csík (*Misgurnus fossilis*) és lápi póc (*Umbra krameri*) élőhelyein tartós felszíni vízborításnak kitett élőhelyek kiterjedésének és időszakának növelése.
- A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) migrációját akadályozó hatások csökkentése, az alkalmas táplálkozó- és tojásrakó helyek mennyiségének növelése.
- Az illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*) élőhelyeinek átalakításával fenyegető inváziós növényfajok irtása, az állományok térbeli kapcsolatainak javítása, az alkalmas élőhelyek kiterjedésének növelése, továbbá mesterségesen szaporított egyedek visszatelepítése.
- A keleti békakorsó (*Sium sisarum*) erdőszegélyi előfordulásain a kaszálás e faj igényeihez igazított kaszálása.
- A vidrafű (*Menyanthes trifoliata*) élőhelyein a természetes vízkészlet eredményezte talajvíz eredetű felszín közelébe áramló vizek és a rét/legelő gazdálkodás biztosítása.

3.2. Kezelési javaslatok

A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhely-rekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységek (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv (a kezelési egységek térbeli elhelyezkedését a 3.2.5. melléklet térképei mutatják be).

3.2.1. Élőhelyek kezelése (Kezelési egységek - KE)

A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg.”

Az itt megfogalmazott előírás-javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára. Ennek érdekében itt megfogalmazásra kerülnek olyan előírás-javaslatok, amelyek alapul szolgálnak a jövőbeli támogatási programok kidolgozásához. A gazdálkodók számára ezek az előírás-javaslatok a jelen terv alapján kötelezettséget nem jelentenek, betartásuk csak támogatási programokon keresztül, önkéntes vállalás formájában válhat csak kötelezővé. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz.”

Kezelési egységek

KE-1 kezelési egység

Olyan évtizedekkel korábban létesített vízjogi üzemelési engedéllyel nem rendelkező – így vízügyi kezeléstől mentes - lefolyástalan medencék vagy árokszakaszok, amelyekben a 3150 természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel jelölő élőhely nagyobb állományai vannak jelen.

(1) Meghatározása: 3150 jelölő élőhely. Ez a kezelési egység nem öleli fel minden állományukat, ugyanis leggyakrabban valamely más és meghatározóbb vizes élőhelyen alárendelt szereppel jelenik meg.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): AcxB1a, RAXU8, xU9.
- 3150 jelölő élőhely.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

Erdő és rét/legelő gazdálkodást szabályozó kezelési javaslatok.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A fásításokra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény és végrehajtási rendeletei, a gyepek esetében kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos (GY08).
- Fogasolás nem megengedett (GY09).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás. (GY19).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY59).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Kaszálás augusztus 15. után lehetséges (GY76).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- A zöldítés ökológiai célterületeként szolgáló földrészlet, amely jellegének természetvédelmi érdekekkel ellentétes megváltoztatása nem megengedett (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A kezelési egység növényzetének legeltetés révén történő felnyitása javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén a hínárnövényzet kialakulásának kedvező feltételeit a nyíltabb növényzettel kevésbé borított felszínek teszik lehetővé.

Menüsorba nem illeszthető előírás: „A zöldítés ökológiai célterületeként szolgáló földrészlet, amely jellegének természetvédelmi érdekekkel ellentétes megváltoztatása nem megengedett.”

Az előírás célja, hogy a gazdálkodó érdekelt legyen az élőhely természetvédelmi érdekekkel egyező fenntartásában.

Menüsorba nem illeszthető előírás: „A kezelési egység növényzetének legeltetés révén történő felnyitása javasolt.” A hínárnövényzet kialakulása számára kedvező feltételek kialakítását lehetővé tevő előírás.

KE-2 kezelési egység

Rendszeresen aratott mocsári és lápi nádasok, ugyanakkor kívánatos lenne bizonyos mértékű szarvasmarha legeltetés.

(1) Meghatározása: Tőzegképző és nem tőzegképző nádasok.

- 3150 jelölő élőhely.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1a, B1b (Ac).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a nádas területek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A nádasokra a Tvt. 21. § (1) a) és b) pontjai és a 38. § (1) f) pontja tartalmaz előírást.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás (V06).
- A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani (V41).
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell (V42).
- A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot (V43).
- A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni (V44).
- November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével (V45).
- A nyílt vízfelszín kialakítása érdekében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával) (V48).

- A nádas minimum 20-30%-át nem szabad learatni (V50).
- A nádaratás csak fagyott vagy száraz talajon végezhető (V56).
- Nádat deponálni, válogatni a területen tilos (V58).
- A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni (V59).
- A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni (V60).
- A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos (V62).
- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás (GY18).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- A kezelési egység növényzetének legeltetés révén történő felnyitása javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén jellemzően rendszeresen nádaratást végeznek. A nádas jelleg fenntartását illetve részterületein annak felnyitását lehetővé tevő kezelési előírás szükségesek.

Menüsorba nem illeszthető előírás: „A kezelési egység növényzetének legeltetés révén történő felnyitása javasolt.” A jelölő élőhelyeknek minősülő eutróf (3150) hínárnövényzet kialakulása számára kedvező feltételek kialakítását lehetővé tevő előírás.

KE-3 kezelési egység

Minden olyan élőhely, amelyen az inváziós növényfajok visszaszorításán túl a beavatkozás mentes állapotot szükséges biztosítani.

(1) Meghatározása: Az inváziós növények irtásán kívül minden emberi behatás nélkül fennmaradni képes élőhelyek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1a, B1b, B5, J1a, RA, J2, J6, Ac, A24.

- Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0) és enyves éger és magas kőrös alkotta ligeterdők (91E0), valamint eutróf (3150) és lápi (3160) hínárnövényzet jelölő élőhelyek.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

Tekintettel arra, hogy e kezelési egységeken nem történik gazdálkodási jellegű beavatkozás, ezért gazdálkodáshoz köthető kezelési javaslatokra nincs szükség.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az inváziós növények irtásán kívül minden emberi beavatkozást javasolt mellőzni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett (E70):
 - Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
 - Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.
 - Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
 - Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
 - Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
 - Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
 - Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- A területet kezeletlenül kell fenntartani, az inváziós növények irtásán kívül mindennemű beavatkozás tilos (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós javaslat nem merül fel. A kezelés mentes állapot fenntartásának hosszabb időtávon élőhelyfejlesztési hatásai vannak.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható, kivéve az egyes fák pótlására vonatkozó egyedi telepítést (gödörfúrással előkészített módon).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Menüsorba nem illeszthető előírás: „A területet kezeletlenül kell fenntartani, az inváziós növények irtásán kívül mindennemű beavatkozás tilos.”

A természetes állapotokhoz legközelebb álló élőhelyeken az emberi beavatkozástól mentes állapot fenntartását javasolt biztosítani, ezzel a 91F0 és 91E0 jelölő élőhelyek állapotában évtizedes időléptékben mérhető javulás várható, valamint ennek köszönhetően olyan jelölő fajok életkörülményei válnak továbbra is biztosítottá, mint az illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*), *Anisus vorticulus*, nagy hasascsga (*Vertigo moulinsiana*), *Vertigo angustior* és skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*). Amennyiben a javasolt állapotok fenntartása mellett a KTT. érintő további kezelési egységeken megfogalmazott vízügyi rekonstrukciós tevékenységek megvalósulnak, a tárgyalt kezelési egység területén az eutróf (3150) és lápi (3160) hínárnövényzet helyzetében is pozitív változás következik be.

KE-4 kezelési egység

A legeltetett vagy legeltetési kezelést igénylő nádas illetve fásításnak minősülő területek.

(1) Meghatározása: Nem tőzegképző nádasok, facsoportok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1a, RA, P2b, J1a (Ac).
- 3150 jelölő élőhely.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás (V06).
- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás (GY18).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A turjánokban záródó rekettyefüzesek borítási értékét 30 % alá kell csökkenteni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).

- A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint a nemzeti park igazgatóság által kijelölt cserjés foltok eltávolítása nem megengedett (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges (GY104).
- Zsombékos területen gépi munkavégzés nem folytatható (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- A kezelési egység növényzetének legeltetés révén történő felnyitása javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területét főként legeltetett nádasok illetve a nádasokban vagy gyepekben elhelyezkedő fa- és cserjecsoportok alkotják. A nádas jelleg részbeni fenntartását illetve részterületein annak felnyitását - egyéb természetvédelmi szempontból értékes élőhelyek (pl. 3150 jelölő élőhely) - kialakítását lehetővé tevő kezelési előírás szükségesek.

Menüsorba nem illeszthető előírások:

„A kezelési egység növényzetének legeltetés révén történő felnyitása javasolt.” A jelölő élőhelyeknek minősülő lápi (3160) és eutróf (3150) hínárnövényzet számára kedvező feltételek kialakítását lehetővé tevő előírás.

„Zsombékos területen gépi munkavégzés nem folytatható.” A zsombékoló sások alkotta egyébként is kifejezetten unikális élőhely megőrzése érdekében javasolt előírás.

A turjánokban záródó rekettüfűzések borítási értékét 30 % alá kell csökkenteni.

„A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint a nemzeti park igazgatóság által kijelölt cserjés foltok eltávolítása nem megengedett.” A GY33 előírás módosításával jött létre, hogy ne legyen ellentmondásban a turjánok rekettüfűzéseinek irtását előíró kezelési utasítással.

KE-5 kezelési egység

Azon nádas területek, amelyek esetében az élőhely kezelését akár több mezőgazdasági módszer együttes felhasználásával is kivitelezheti a gazdálkodó (nádatartás, kaszálás,

legeltetés), annak érdekében, hogy az élőhely minél inkább elveszítse nádas jellegét - magassásrét illetve egyéb nem nádas típusú üde fátlan élőhely alakuljon ki.

(1) Meghatározása: Nem tűzegképző nádasok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1a.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a nádas és gyepterületek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás (V06).
- A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani (V41).
- A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell (V42).
- A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot (V43).
- A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni (V44).
- November 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével (V45).
- A nyílt vízfelszín kialakítása érdekében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve, annak írásos hozzájárulásával vegetációs időben is végezhető nádvágás elsősorban kézi módszerrel (pl.: kézi adapteres kaszával) (V48).
- A nádas minimum 10-20%-át nem szabad learatni (V49).
- A nádaratás csak fagyott vagy száraz talajon végezhető (V56).
- Nádat deponálni, válogatni a területen tilos (V58).
- A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni (V59).
- A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötöző anyagot köteles használni (V60).
- A nádaratás megkönnyítése érdekében az érintett terület vízszintjének megváltoztatása tilos (V62).
- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos (GY08).
- Fogasolás nem megengedett (GY09).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).

- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Kaszálás június 30. után lehetséges (GY73).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- 10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként (GY94).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslat alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- A kezelési egység növényzetének extenzív mezőgazdasági beavatkozások révén történő felnyitása javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A nádas átalakítása üde rétté. Akár több jelölő élőhely új állományának kialakulása is várható.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Azon nádas területek, amelyek esetében az élőhely kezelését akár több mezőgazdasági módszer együttes felhasználásával is kivitelezheti a gazdálkodó (nádaratás, kaszálás, legeltetés), annak érdekében, hogy az élőhely minél inkább elveszítse nádas jellegét - magassásrét illetve egyéb nem nádas típusú üde fátlan élőhely alakuljon ki. Sok esetben az amerikai aranyvessző fajok már jelen vannak a kezelési egység területén, ezért értékmentésnek is tekinthető kezelés.

Menüsorba nem illeszthető előírás: „A kezelési egység növényzetének extenzív mezőgazdasági beavatkozások révén történő felnyitása javasolt.” A jelölő élőhelyeknek minősülő lápi (3160) és eutróf (3150) hínárnövényzet számára kedvező feltételek kialakítását,

valamint a vöröshasú unka (*Bombina bombina*) élőhelyeinek fenntartását lehetővé tevő előírás.

KE-6 kezelési egység

Láp- és mocsárrétek illetve magassásrétek helyén a korábbi mezőgazdasági használat felhagyása eredményeként kialakult nádas illetve rekettüfűzesedő területek. Elhelyezkedésük jellemzően szegély jellegű, azonban vannak nagyobb állományok is. A kezelés célja a korábbi állapot kaszálással történő helyreállítására irányul.

(1) Meghatározása: Nem tűzegképző nádasok illetve ezek magassásrétekkel együtt alkotott átmenetei.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1a, B5.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos (GY08).
- Fogasolás nem megengedett (GY09).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).
- Kaszálás június 30. után lehetséges (GY73).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- 10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként (GY94).

- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslatán alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- A kezelési egység növényzetének extenzív mezőgazdasági beavatkozások révén történő felnyitása javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A megadott kezelési előírások révén minden kezelési egység teljes vagy részterületén egy korábbi - fajokban gazdagabb és inváziós növények terjedésének jobban ellenálló – kaszálással fenntartott állapot helyreállítása valósítható meg. A nagyobb kiterjedésű állományaik esetében komolyabb anyagi ráfordítást igényel a helyreállítás kivitelezése.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A nádasok alá szorult magassásrétek, a nitrofil jellegű – ezért inváziós növények megtelepedésének ideális - nádasok magaskórós növényzetté történő átalakítását tenné lehetővé a kaszálásra épülő előírással betartásával végrehajtott mezőgazdasági tevékenység.

Menüsorba nem illeszthető előírás: „A kezelési egység növényzetének extenzív mezőgazdasági beavatkozások révén történő felnyitása javasolt.” A jelölő élőhelyeknek minősülő lápi (3160), eutróf (3150) hínárnövényzet és hidrofil magaskórós szegélytársulások (6430) számára kedvező feltételek kialakítását lehetővé tevő előírás.

KE-7 kezelési egység

A VII/e jelű csatorna torkolattól számított 1600 méteres szakasza, valamint a VII/e jelű csatorna VII/a jelű csatornába torkolló Tabdi 0242/2 hrsz-ú szakasza, és a Csukás-Csábori csatorna Nagy-Csukás-tó medrében húzódó szakasza.

(1) Meghatározása: Belvíz elvezető csatorna.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1a, B2, Ac, U8.
- 3150 és 3160 jelölő élőhely.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok élőhely rekonstrukciós célokat szolgáló egyedi ajánlások.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az élőhely rekonstrukció kivitelezhetőségét elsősorban nem a jogszabályi környezet, mind inkább vízügyi hatásbecslés befolyásolhatja.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Élőhely-rekonstrukció (V63).
- A jelölő élőhelyek és egyben jelölő fajok élettereként is funkcionáló és természetközeli állapotú csatornaszakaszokból ki kell jelölni megőrzendő részeket (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Ameddig a VII/e jelű csatorna megjelölt szakaszainak betemetése nem történik meg, addig négy vízmegőrzésre alkalmas műtárgy elhelyezése javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A felszámolandó csatornák későbbiekben megőrzésre javasolt szakaszain kiszélesített és karbantartás nélkül maradó refúgium-öblök kialakítása szükséges (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A VII/e jelű csatorna torkolattól számított 1600 méteres szakaszának, valamint a VII/a jelű csatornába torkolló Tabdi 0242/2 hrsz-ú szakaszának, és a Csukás-Csábori csatorna Nagy-Csukás-tó medrében húzódó szakaszának a teljes felszámolása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységet alkotó nyomvonalas létesítmények jelentős mértékben hatnak a környezetüket kísérő vizes élőhelyekre, amelyek természetességét határozottan rontják, ugyanakkor megszüntetésük csupán a HUKN20022 kódszámú KTT területén elhelyezkedő vizes élőhelyeken növelné meg a belvízi kockázatot, amely gazdasági érdeksérellemmel nem járna. A VII/e jelű csatorna esetében a betemetésre kerülő szakaszok 3-10 méterrel fekszenek mélyebben, mint a határos Homokhátsági csatornaszakasz, így a magasabb térszínek felől csatornán érkező vizeket a Kiskőrösi Turjános TT-t magában foglaló medence szükség esetén befogadja, ott károkozás nélkül szétterül.

A beavatkozás hatására a 6410, 6430, 6440, 3150 és 3160 kódszámú jelölő élőhelyek csatornák menti állományaiban jelentős állapotjavulása várható. A Duna-Tisza közti Homokhátság nyugati szegélyébe ágyazott víztéri öblözetek vízgazdálkodási állapotjavulása a vízkeret irányelv teljesülését is elősegíti, egyúttal mérsékli a klímaváltozás okozta károkat.

Menüsorba nem illeszthető előírás: „A jelölő élőhelyek és egyben jelölő fajok élettereként is funkcionáló és természetközeli állapotú csatornaszakaszokból ki kell jelölni megőrzendő részeket.” és „A felszámolandó csatornák későbbiekben megőrzésre javasolt szakaszain kiszélesített és karbantartás nélkül maradó refúgium-öblök kialakítása szükséges”. Az előírás lehetővé teszi, hogy a jelenlegitől jobb vízháztartási viszonyok alakuljanak ki a fennmaradó csatornaszakaszokban, növelve a lápi (3160) és eutróf (3150) hínárnövényzet jelölő élőhelyek, valamint a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), réti csík

(*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*) és apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*) jelölő fajok életterét.

KE-8 kezelési egység

Az elmúlt évtizedekben nem hasznosított, ezért elnádásodott, majd a rekettyefűz uralma alá kerülő, maximum sekély felszíni vízborítású turjánok. A bennük felferődött erdészeti fafajok alkotta facsoportok és kisebb – nem erdőtervezett - erdőfoltok egyéb kezelési egység részei. A kizárólag legeltetésre alapozott és jelentős cserjeirtást igénylő kezelés a magassásrétek és 6430 hidrofil magaskórós szegélytársulások, helyenként 6410 kékperjések részbeni helyreállítására irányul, ugyanakkor a 3150 és 3160 kódszámú jelölő élőhelyek új állományainak megjelenése is valószínűsíthető.

(1) Meghatározása: Főként nem tűzegképző nádasok és rekettyés fűzlápok, lápcserjések, apró kiterjedésű sekély nyílt víztestekkel.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1axJ1axRAxU8.
- 3150, 3160, 6410 és 6430 jelölő élőhelyek.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen tilos a nádaratás (V06).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).
- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás (GY18).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).

- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges (GY104).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- A kezelési egység növényzetének legeltetéssel illetve a rekettyefűz borította területek visszaszorítása révén történő felnyitása javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A nádasok minél nagyobb arányú, a rekettyés fűzlápok maximum 70 %-ának visszaszorítása a cél. Ez jelentős cserjeirtási tevékenységet illetve jelentős egyedszámú szarvasmarha gulyát feltételez.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területét 3 évtizede teljesen kezelésmentes nádasok és lápcserjések alkotják. A korábban fajokban gazdag lágyszárú közösség helyét nagy területeken rendszeresen leszáradó parti növényzet, fajokban szegény nitrofil közösségek foglalták el, illetve az inváziós növények terjedésének táptalajává vált. Ennek az állapotnak a felszámolására, egy természetvédelmi és gazdasági szempontból egyaránt kedvezőbb növényközösség kialakítására van szükség.

Menüsorba nem illeszthető előírás: „A kezelési egység növényzetének legeltetéssel illetve a rekettyefűz borította területek visszaszorítása révén történő felnyitása javasolt.”

A jelölő élőhelyeknek minősülő lápi (3160), eutróf (3150) hínárnövényzet, kékperjések (6410) és hidrofil magaskórós szegélytársulások (6430), valamint a kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), vöröshasú unka (*Bombina orientalis*) jelölő fajok számára kedvező feltételek kialakítását lehetővé tevő előírás.

KE-9 kezelési egység

A VII/a és VII/b jelű csatornák teljes hosszukon, valamint a VII csatorna kezelési egység részét képező 2400 méteres szakasza.

(1) Meghatározása: Belvíz elvezető csatorna.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1axJ1axRAxU8.
- 3150 közvetlenül, 6410 és 6440 közvetve érintett jelölő élőhelyek.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok élőhely rekonstrukciós célokat szolgáló egyedi ajánlások.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az élőhely rekonstrukció kivitelezhetőségét elsősorban nem a jogszabályi környezet, mind inkább vízügyi hatásbecslés befolyásolhatja.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Élőhely-rekonstrukció (V63).
- A VII/a jelű csatorna teljes hosszát tekintve két vízmegőrzésre alkalmas műtárgy elhelyezése javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A VII/b jelű csatorna teljes hosszát tekintve három vízmegőrzésre alkalmas műtárgy elhelyezése javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A VII jelű csatorna kezelési egységének NY-i határán egy vízmegőrzésre alkalmas műtárgy elhelyezése javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Előnyben kell részesíteni az évente akár több alkalommal elvégzett meder, rézsú és parti sáv kaszálását az iszapolással és kotrással szemben (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Iszapolási munkálatokat 10 évnél nem sűrűbben, egy évben csupán félszelvényben és augusztus 1-től október 31-ig terjedő időszakban javasolt végezni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Mederkotrás nem javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A depóniát javasolt évente legalább két alkalommal kaszálni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Csatornánként legalább két kiszélesített és karbantartás nélkül maradó refúgium-öböl kialakítása szükséges (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az előírásban szereplő vízmegőrzésre alkalmas műtárgy elhelyezése és működtetése révén a csatornák öblözetében elhelyezkedő jelölő élőhelyek jelentős mértékű állapotjavulása várható. Az öblök kialakítása a réti csík (*Misgurnus fossilis*) és lápi póc (*Umbra krameri*) jelölő fajok számára jelentene állandó élőhelyet.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységet alkotó nyomvonalas létesítmények jelentős mértékben hatnak a környezetüket kísérő vizes élőhelyekre, amelyek természetességét határozottan rontja. A VII/a jelű csatorna mentén a kijelölés évében (2003. évben) ismert élővilág 2013. évre átalakult, az üde láprétek eltűntek és a láperdő jelleg megszűnt, két jelölő élőhely jelentős állományainak pusztulását eredményezve. Ennek elsődleges oka, hogy a csatornát a korábbi fenntartó előzetes engedélyeztetési eljárás nélkül újította fel, növelve annak elkészítésekor kialakított vízszállító kapacitását.

A VII/b jelű csatorna mentén hasonló folyamatok játszódtak le, amely esetben a kékperjés (6410) láprétek száradtak le, sztyeppesednek és inváziós növények jelentek meg.

A VII jelű csatorna a Tabdi-erdőt nyugatról kísérő üde rétek - 6410, 6440 jelölő élőhelyek - alól szállítja el a vízkészletet, jelentősen rontva azok állapotát.

A megjelölt számú és állandóan funkcionáló szilárd bukógátak révén a vízháztartási viszonyokon javítani lehetne, amely az élőhelyek részbeni helyreállítását idézheti elő. A vízgazdálkodásban betöltött szerepének megfelelően kerültek megalkotásra a menüsorba nem illeszthető kezelési javaslatok. A refúgium-öblök kialakítása lehetővé teszi, hogy réti csík (*Misgurnus fossilis*) és lápi póc (*Umbra krameri*) jelölő fajok forráspopuláció alakuljanak ki.

KE-10 kezelési egység

A VII jelű csatorna főágának 1000 méter hosszú szakasza, valamint a VII/C jelű csatorna Kiskőrös város felől a Kiskőrösi-turjánosba vizet szállító szakasza, illetve a Kiskőrös 010/105 hrsz-ú árok.

(1) Meghatározása: Belvíz elvezető csatorna.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1axJ1axRAxU8.
- 3150 jelölő élőhely, mocsári teknős (*Emys orbicularis*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), réticsík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok élőhely fenntartási célokat szolgáló egyedi ajánlások.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Előnyben kell részesíteni az évente akár több alkalommal elvégzett meder, rézsú és parti sáv kaszálását az iszapolással és kotrással szemben (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Iszapolási munkálatokat 5 évnél nem sűrűbben, egy évben csupán félszelvényben és augusztus 1-től október 31-ig terjedő időszakban javasolt végezni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Mederkotrás nem javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A depóniát javasolt évente legalább két alkalommal kaszálni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A csatornákon 200 méterenként kiszélesített és karbantartás nélkül maradó refúgium-öblök kialakítása szükséges (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az öblök kialakítása a réti csík (*Misgurnus fossilis*) és lápi póc (*Umbra krameri*) jelölő fajok számára jelentene állandó élőhelyet.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységet alkotó nyomvonalas létesítmény jelentős mértékben hat a környezetét kísérő vizes élőhelyekre, amelyek természetességét határozottan rontja. A vízgazdálkodásban betöltött szerepének megfelelően kerültek megalkotásra a menüsorba nem illeszthető kezelési javaslatok. A refúgium-öblök kialakítása lehetővé teszi, hogy réti csík (*Misgurnus fossilis*) és lápi póc (*Umbra krameri*) jelölő fajok forráspopuláció alakuljanak ki.

KE-11 kezelési egység

A VII/c jelű csatorna torkolati szakasza 600 méter hosszan.

(1) Meghatározása: Belvíz elvezető csatorna.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1axJ1axRAxU8.
- 3150 közvetlenül, 6410 és 6440 közvetve érintett jelölő élőhelyek.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok élőhely rekonstrukciós célokat szolgáló egyedi ajánlások.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az élőhely rekonstrukció kivitelezhetőségét elsősorban nem a jogszabályi környezet, mind inkább vízügyi hatásbecslés befolyásolhatja.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Élőhely-rekonstrukció (V63).
- A VII/c jelű csatorna alsó 600 méter hosszú torkolati szakaszán 5 db záró műtárgy – bukógát – elhelyezése, kivéve a torkolat alsó 20 méteres szakaszát. **(Menüsorba nem illeszthető előírás).**
- Mindennemű fenntartási munkálatot kerülni javasolt **(Menüsorba nem illeszthető előírás).**

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A VII/c jelű csatorna alsó 600 méter hosszú torkolati szakaszának felszámolása, 5 záró műtárgy elhelyezése révén.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységet alkotó nyomvonalas létesítmény jelentős mértékben hat a környezetét kísérő vizes élőhelyekre, amelyek természetességét határozottan rontja. Állandóan funkcionáló szilárd bukógátak révén a vízháztartási viszonyokon javítani lehetne, amely az élőhelyek részbeni helyreállítását idézheti elő. A vízháztartási viszonyok javulása a belvízi kockázatot a KTT. területén belül elhelyezkedő vizes élőhelyekben növeli meg, ugyanakkor a szegélyező homoktalajú kultúrákban ez negatív hatásával nem jelentkezik.

KE-12 kezelési egység

Olyan facsoportok, amelyek nem minősülnek szabadrendelkezésű erdőnek és eltávolításuk kaszáló vagy legelő helyreállítása céljából javasolt.

(1) Meghatározása: Főként őshonos cserjések vagy inváziós fásszárúak alkotta csoportok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S6, P2a, P2b, RA, J1a.
- 91E0 jelölő élőhely közvetlenül.
- közvetve 7230, 6410 jelölő élőhelyek.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját az erdők és gyepterületek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A fásításokra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény és végrehajtási rendeletei, a gyepek esetében kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).

- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges (GY104).
- A területhasználat megváltoztatása (E90).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós vagy őshonos fászszerűak eltávolítása és gyepterületek helyreállítása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területén korábban üde láp- vagy magassásrétek, lápi magaskórósok, kisebb részben egyéb gyeptípusok voltak. A kézi kaszálás illetve legeltetés felhagyása, a legeltetett állatfajok körének átalakulása eredményeként olyan fás állományok is felverődtek, amelyek természetessége gyengébb a korábbi állapothoz viszonyítva, ezért törekedni szükséges az évtizedekkel ezelőtti állapotok helyreállítására.

A jelölő élőhelyeknek minősülő 7230 mészkedvelő üde láp- és sásrétek, kékperjések (6410) és hidrofil magaskórós szegélytársulások (6430), valamint a nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*) jelölő fajok számára kedvező feltételek kialakítását lehetővé tevő előírás.

KE-13 kezelési egység

Jelentősen korlátozott legeltetésre javasolt olyan erdőterületek, ahol az inváziós növények irtásán kívül fahasználat nem javasolt.

(1) Meghatározása: Olyan üde erdősztyepp erdők, amelyek fás- és lágyszárú növényzetének szerkezetét illetve állatvilágukat kizárólag legeltetés révén lehet fenntartani.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): J2, J6, J1a, RA, B1a, B5, D5, Ac.
- Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0) és enyves éger és magas köris alkotta ligeterdők (91E0), valamint eutróf hínárnövényzet (3150), hidrofil magaskórós szegélytársulások (6430) jelölő élőhelyek.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját az erdő és gyepterületek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az erdők esetében az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (Etv.) és végrehajtási rendeletei, a gyepek esetében kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

Az Etv. vonatkozó előírása szerint /61 § (1) bek. a.) pontja/ „*Tilos erdőben legeltetni.*” E jogszabályi előírás javasolt módosítása hiányában a kezelési egység területére a KE-3 kezelési egység előírása vonatkoznak.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Kizárólag legeltetéssel történő hasznosítás (GY18).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY59).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges (GY104).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett (E70):
 - Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
 - Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.
 - Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
 - Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
 - Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
 - Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
 - Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében fahasználat nem történhet. (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós javaslat nem merül fel. A kezelés kivitelezésének hosszabb időtávon élőhelyfejlesztési hatásai vannak.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Menüsorba nem illeszthető előírás: „Meghatározott erdőrészekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében fahasználat nem történhet.”

Az E10 előírástól abban tér el, hogy csupán a fahasználatra nem ad lehetőséget, ugyanakkor az egyéb hasznosítási formákat nem korlátozza. Az érintett és erdőtervezett erdőterületek gyepekben képeznek szigeteket, bennük is gyakran jelennek meg különböző fás állomány záródása alá szorult fátlan közösségek, tipikus üde erdősztyepp erdőképet eredményezve. A hazánkban ma már kizárólag Turjánvidéken előforduló keleti békakorsó (*Sium sisarum*) az É és ÉNy kitettségű erdőszegélyeken, felnyíló láp- és keményfás ligeterdőkben képez állományokat, különösen ahol gépi vagy állati eredetű csapások – nyílt talajfelszínnek – alakulnak ki. Az extenzív legeltetéssel kezelt láp- és keményfás ligeterdőkben a növény állományainak ideális feltételek alakulnak ki. E faj állományainak fenntartásához diverz kezelést szükséges biztosítani. A magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*) jó kompetíciós képességei okán az érintett erdőterületek a legeltetés ellenére is a terjeszkedés irányába mutatnak, természetességi mutatóik vizsgálata során az erdészetitől eltérő szemléletet igénylő mutatókat is fegyelembbe szükséges venni.

KE-14 kezelési egység

Minden olyan élőhely és terület, amelyek jellegének megváltoztatását megelőzően a nemzeti park igazgatósággal egyeztetést szükséges lefolytatni.

(1) Meghatározása: nem inváziós fák alkotta idegenhonos vagy őshonos egyes fák, facsoportok, cserjés foltok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RA, S6, P2a, P2b.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A fásítás esetében az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény (Etv.) és végrehajtási rendeletei kötelezően betartandók.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a

meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).

- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).
- Művelési ág váltás (így különösen fásszárú állomány kitermelése vagy telepítése, energetikai célú ültetvény, intenzív - építmény elhelyezésével – járó kultúrák kialakítása esetén) a nemzeti park igazgatósággal előzetesen egyeztetni szükséges (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységet érintő jelleg megváltoztatást egy előzetes kontroll előzheti meg az elővigyázatosság elvét követve.

KE-15 kezelési egység

Sikertelen erdőtelepítés.

(1) Meghatározása: Teljesen felritkult sikertelen erdőtelepítés.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S7.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

Erdészeti tevékenységet érintő kezelési javaslatok.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az erdők esetében kötelezően betartandó előírásokat az erdőterv tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01).
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése (E06).
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).

- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével (E09).
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása (E41).
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágyszárú és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően (E68)
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett (E70):
 - Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
 - Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.
 - Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
 - Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
 - Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
 - Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
 - Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők (E82).
- A terület további hasznosítása nem erdőgazdálkodási tevékenység keretében (E91).
- Fakitermelés csak augusztus 15. és március 15. között végezhető (Menüsorba nem illeszthető előírás).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Legeltetési sűrűség 0,6-1,0 állategység/ha (GY43).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása kötelező (GY108).
- Erősen fertőzött foltokat sokkoló kaszálással évente legalább háromszor kezelni kell (GY109).
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül (GY110).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A faállomány kitermelését követően az inváziós növények kiirtását és a gyepek spontán regenerációját elősegítő tevékenység folytatása.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A termőhelyi adottságok miatt erdő létrehozására alkalmatlan termőhelyű terület, ugyanakkor az erdősítés melléktermékeként inváziós növények foglalták el. A környezetében elhelyezkedő területekre is kedvezőtlen hatással van, ezért a jelenlegi állapot felszámolása elengedhetetlen.

KE-16 kezelési egység

A VI jelű csatorna KTT-t érintő teljes szakasza.

(1) Meghatározása: Belvíz elvezető csatorna.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B1axJ1axRAxU8.
- 3150, 3160 közvetlenül, 6410 és 6440 közvetve érintett jelölő élőhelyek.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok élőhely rekonstrukciós célokat szolgáló egyedi ajánlások.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az élőhely rekonstrukció kivitelezhetőségét elsősorban nem a jogszabályi környezet, mind inkább vízügyi hatásbecslés befolyásolhatja.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Élőhely-rekonstrukció (V63).
- A VI jelű csatorna teljes hosszát tekintve négy új műtárgy elhelyezése javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Előnyben kell részesíteni az évente egyszeri alkalommal elvégzett meder, rézsú és parti sáv kaszálását az iszapolással és kotrással szemben (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Iszapolási munkálatokat 10 évnél nem sűrűbben, egy évben csupán félszelvényben és augusztus 1-től október 31-ig terjedő időszakban javasolt végezni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Mederkotrás nem javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A depóniát javasolt évente legalább két alkalommal kaszálni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A VI jelű csatornán négy új műtárgy elhelyezése.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egységet alkotó nyomvonalas létesítmény jelentős mértékben hat a környezetét kísérő vizes élőhelyekre, amelyek természetességét határozottan rontja. A 2010. évben végrehajtott fenntartási munkálatok óta 240 hektár jelölő élőhelyek alkotta terület vízháztartása és ezzel egyidejűleg állapota romlott, egyúttal az inváziós növények terjedése intenzívebbé vált. Mivel éppen e csatorna öblözetében helyezkednek el a terület legjobb állapotú (7230) üde láprétjei és hidrofil magaskórósai (6430), ezért azok fenntartása nem képzelhető el a csatorna lefolyási viszonyait befolyásoló beavatkozásoktól.

Állandóan funkcionáló szilárd bukógátak révén a vízháztartási viszonyokon javítani lehetne, amely az élőhelyek akár teljes körű helyreállítását idézheti elő. A vízgazdálkodásban betöltött szerepének megfelelően kerültek megalkotásra a menüsorba nem illeszthető kezelési javaslatok.

KE-17 kezelési egység

Hazai (fehér- és szürke) nyár főfafajú, inváziós fafajokkal alig fertőzött, telepített zárt erdőállományok, illetve a hazai nyár fenntartásra javasolt spontán fiatalosai. Cél a természetes térszerkezet és korcsoport eloszlás kialakítása.

(1) Meghatározása: Fehér nyár főfafajú, akáccal alig fertőzött, telepített vagy spontán felverődött zárt erdőállományok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RB, xS6, xS7.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

Erdészeti tevékenységet érintő kezelési javaslatok.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az erdők esetében kötelezően betartandó előírásokat az erdőterv tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01).
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése (E06).
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével (E09).

- Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában (E38).
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása (E41).
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágyszárú- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően (E68)
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett (E70):
 - Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
 - Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.
 - Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
 - Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
 - Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
 - Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
 - Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása (E71).
- Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése (E74).
- Tuskóprizmák, tuskópáaszták nem létesíthetők (E82).
- Az adott erdőrészletben véghasználatot követően természetes felújítás (E92).
- Fakitermelés csak augusztus 15. és március 15. között végezhető (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területén a természetes erdőkre jellemző térszerkezet és korcsoport eloszlás kialakítása és inváziós növények kiirtása javasolt.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Nem releváns.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A véghasználatot megelőzően az inváziós növények – így fafajok – kiirtásra kerülnek, majd a fahasználat után a fehér nyár erdők tuskó és gyökérsarjakról és már nem sorokban újulnak fel. A hagyásfa csoport(ok) az adott erdőrészlet korösszetételét húzzák szét, megőrizve az idősebb vagy holtfához kötődő élővilágot.

KE-18 kezelési egység

Jó természetességű spontán erdősült terület. Az erdő szegélyétől az erdő belseje felé haladva öregszik az erdő. A hazai nyárok (*Populus* spp.) dominanciáján túl a magyar kőris (*Fraxinus angustifolia* subsp. *pannonica*) fokozatosan terjed. A tarvágásos véghasználat elkerülésével, felújító vágások révén magyar kőris főfafajú erdő alakítható ki.

(1) Meghatározása: Felső lombkoronaszintjében pionír főfafajú (HNY), természetes újulatában őshonos keménylomb (MAK) dominálta erdő.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RBxJ1axB1a.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

Erdészeti tevékenység intenzitását mérséklő kezelési javaslatok.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az erdők esetében kötelezően betartandó előírásokat az erdőterv tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01).
- Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fajok telepítésének korlátozása (E04).
- Idegenhonos fajok telepítésének mellőzése (E06).
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével (E09).
- Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása (E17).
- A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során (E18).
- Természetes, természetszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése (E33).
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása (E41).
- Őshonos fajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása (E52).

- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően (E68)
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett (E70):
 - Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
 - Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.
 - Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
 - Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
 - Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
 - Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
 - Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
- A tűzpáztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása (E71).
- Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése (E74).
- Tuskóprizmák, tuskópázták nem létesíthetők (E82).
- Fakitermelés csak augusztus 15. és március 15. között végezhető (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós javaslat nem merül fel. Élőhelyfejlesztési célú beavatkozás, hogy a lágylomb főfafajt hosszabb távon a keménylomb cserélje le, 91F0 jelölő élőhely kialakulásának lehetőséget biztosítva.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Nem releváns.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység kiterjedését tekintve folyamatosan növekvő spontán erdő jellegének megőrzését, a korcsoportok térbeni elhelyezkedésének természetes erdőképhez alakítását, valamint a pionír főfafajok helyett főként keménylombú erdő kialakítását, és mind ezek mellett a folyamatos erdőborítás megtartását szem előtt tartó erdőgazdálkodást javasolt folytatni. Az erdőben megjelenő természetes magyar kőris újulatra épített felújítás, lehetővé teszi a hazai nyár nem tarvágásos véghasználatát.

KE-19 kezelési egység

Telepítés révén létrehozott vagy spontán erdők, szabadrendelkezésű erdők illetve fásítások, amelyek helyenként eljutottak az inváziós fafajok uralmáig, de részben őshonos fafajú erdőállományok, amelyekből őshonos főfafajú erdő kialakítása a cél. A megjelölt cél eléréséhez az inváziós fafajok egyedeit véghasználat előtt javasolt egyedi kijuttatáson alapuló növényvédőszeres kezelésben részesíteni. A tarvágásos véghasználatot követően a záródás csökkenés mértékétől és elhelyezkedésétől függően javasolt pótlás alkalmazni.

(1) Meghatározása: Hazai nyárral elegyes akácok vagy akáccal elegyes hazai nyárasok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): RB, S1, RA, S6.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

Erdészeti tevékenységet érintő kezelési javaslatok.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az erdő tervezett erdők esetében kötelezően betartandó előírásokat az erdőterv, míg a fásításokra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény és végrehajtási rendeletei tartalmazznak kötelező jellegű előírásokat.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01).
- Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetsszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása (E04).
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése (E06).
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével (E09).
- Őshonos fafajú állományok véghasználatánál során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában (E38).
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása (E41).
- Mesterséges felújítás, illetve pótlás esetén géppel részleges talaj-előkészítés (E48).
- Felújítás táj- és termőhelyhonos fafajokkal, illetve faállomány típussal (E51).

- Az erdőszítések során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása (E58).
- Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése (E65).
- Meghatározott szabad rendelkezésű erdők és fásítások felújítása (E66).
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú- és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően (E68).
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett (E70):
 - Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
 - Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.
 - Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
 - Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
 - Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
 - Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
 - Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
- A tűzpáasztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása (E71).
- Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése (E74).
- Tuskóprizmák, tuskópáaszták nem létesíthetők (E82).
- Fakitermelés csak augusztus 15. és március 15. között végezhető (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós fafajok kiirtását és az őshonos fafajokkal együttesen történő letermelését követően az erdőterületek záródáshiányosak lehetnek, amelyet elegyfajokkal javasolt pótolni, ezzel a jelenlegitől stabilabb erdőállományt létrehozva.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Nem releváns.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az inváziós növények – így fafajok – kiirtása, őshonos fafajokkal együttes véghasználata, majd a záródás hiányok elegyfajokkal történő pótlása révén a természetvédelmi célkitűzések megvalósítására kerül sor. Jelen esetben figyelembe kell venni az érintett kezelési egység szomszédosságát is, ugyanis minden esetben hatással van a fás állomány valamely fátlan jelölő élőhelyre is. Annak érdekében, hogy ez a hatás ne negatív előjelű legyen, a faállományok szerkezetátalakításon kell átessenek.

KE-20 kezelési egység

Olyan idegenhonos főfafajú szabadrendelkezésű erdőnek minősülő faállományok, amelyek szükség szerinti előzetes növényvédőszeres kezelése és a nem őshonos faegyedek kitermelése után, gyeprekonstrukció kivitelezése szükséges.

(1) Meghatározása: Akácok vagy hazai nyárral elegyes akácok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S1, xRB, xRA.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

Erdészeti tevékenységet érintő kezelési javaslatok.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A szabadrendelkezésű erdők esetében kötelezően betartandó előírásokat az erdőterv és az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény és végrehajtási rendeletei tartalmazzák.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése (E06).
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével (E09).
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása (E41).
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágyszárú és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően (E68).
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett (E70):
 - Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
 - Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.

- Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
- Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
- Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
- Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása (E71).
- Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése (E74).
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők (E82).
- A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig (E85).
- A területhasználat megváltoztatása (E90).
- Fakitermelés csak augusztus 15. és március 15. között végezhető (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az inváziós fafajok kiirtását és letermelését követően a kezelési egység gyepterületként hasznosítandó.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az érintett szabadrendelkezésű faállományok jelölő élőhelyekkel határosan helyezkednek el, azokra különösen véghasználatuk és felújítások során jelentős hatást gyakorolnak, ezért hosszabb távon ezen faállományokból - az őshonos faegyedek eltávolításának kivételével - gyepterületet szükséges létrehozni. A szomszédos jelölő élőhelyek állapotromlásának és területük csökkenésének kiküszöbölését biztosító előírások.

KE-21 kezelési egység

Idegenhonos és/vagy inváziós főfafajú kultúrerdők.

(1) Meghatározása: Rossz természetességű faültetvények, amelyek jó vagy kiváló természetességű élőhelyekkel határosak, ezért azokra veszélyt jelentenek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): S1.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

Erdészeti tevékenységet érintő kezelési javaslatok.

a) Kötelező előírások és korlátozások

Az erdők esetében kötelezően betartandó előírásokat az erdőterv tartalmazza.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében (E01).
- Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetsszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása (E04).
- Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése (E06).
- Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt) (E08).
- A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével (E09).
- A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása (E41).
- Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása (E54).
- Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágyszárú és fásszárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően (E68)
- Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett (E70):
 - Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
 - Javasolt alkalmazási idő: lágyszárú: május-június, fásszárú: augusztus-szeptember.
 - Alkalmazás – a fásszárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
 - Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
 - Csak erdészeti felhasználásra is engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
 - Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.

- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.
- A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása (E71).
- Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése (E74).
- Tuskóprizmák, tuskópászták nem létesíthetők (E82).
- Fakitermelés csak augusztus 15. és március 15. között végezhető (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az idegenhonos főfafajú kultúrerdők átalakítása őshonos fafajú erdővé erdőszerkezet átalakítás révén.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

Nem releváns.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az idegenhonos főfafajú kultúrerdők átalakítása elsődlegesen azért javasolt, hogy a KTT. természetességi mutatóin javítson és inváziós fertőzöttsége ne befolyásolja rossz irányba a szomszédos jelölő élőhelyek állapotát, végső soron a természetvédelmi célállapot irányába mutasson az erdőgazdálkodás.

KE-22 kezelési egység

Belvizesedésre jelentős mértékben hajlamos gyepekkel érintkező vagy azokkal körbe vett szántóföldek, valamint szántónak és szőlőnek elművelt rét/legelő művelési ágú területek, amelyek gyepesedése a talajművelés befejezését követően spontán módon bekövetkezik.

(1) Meghatározása: Szántók és szőlőültetvények.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T1, T7.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszálási tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Szántó vizes élőhelyé alakítása spontán gyepesedéssel (SZ51).
- Tájidegen fűmagkeverékek történő vetés tilos (SZ63).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfaj: kecske (GY69).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges (GY71).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Gyepesítés révén, kataszteri nyilvántartásban a legelő vagy rét művelési ág átvezetése, gyepesedést segítő folyamatok előtérbe helyezése.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység területét olyan területek képezik, ahol a rét/legelő művelési ág helyreállítása, illetve a szomszédos gyepekre veszélyt jelentő szántók felhagyása szükséges, egyúttal gyepvetésre nincs szükség, mert a gyepesedési folyamatok természetes úton bekövetkeznek. A kezelési egység részét képező ingatlanok több esetben rendszeresen belvízjárta szántók, e miatt a tulajdonos/földhasználó ellenérdekelt a KTT. természetes vízkészletének megőrzése terén. Tekintettel arra, hogy a jelölő élőhelyek és fajok döntően felszíni vízborítást igényelnek és az állományok többsége vízhiánnyal küzd, ezért a minél gördülékenyebb vízkészlet megőrzésnek elengedhetetlen előfeltétele nevezett szántók gyepesítése.

Az előírásor kellően rugalmas és figyelembe veszi a gazdálkodási illetve a gyepek regenerációjához szükséges igényeket.

KE-23 kezelési egység

Olyan szántóföldek, amelyek keményfás ligeterdő (91F0), enyves éger és magas kőris alkotta ligeterdő (91E0) jelölő élőhelyekkel határosak.

(2) Meghatározása: Szántók.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T1, közvetve J2, J6.
- Közvetve érintettek 91F0 és 91E0 jelölő élőhelyek.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a szántóterületek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A szántók esetén kötelezően betartandó előírásként a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot fenntartásáról szóló 50/2008. (IV.24.) FVM rendelet, a Nitrát Érzékeny területek lehatárolásáról szóló 43/2013. (V. 29.) VM rendelet előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező (SZ01).
- Egyéb szerves hulladék (szér, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhető ki (SZ12).
- Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók (SZ17).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Fóliasátras és üvegházás termesztés tilos (SZ44).
- Öntözés tilos (SZ45).
- Melioráció tilos (SZ46).
- Meszezés tilos (SZ47).
- Drénezés tilos (SZ48).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható, kivéve a Kiskőrös 012/11 hrsz-ú ingatlant.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A KTT legjobb állapotú erdőterületeivel határos szántóföldekről bemosódó tápanyag illetve növényvédőszeres jelentős veszélyforrást jelentenek a vizes élőhelyek élővilágára, ezért szükséges a fenti előírásor alkalmazása. Hosszabb időtávban, természetközeli életközösség megtelepedésére alkalmas állapot kialakítása is cél lehet.

KE-24 kezelési egység

Gyakran jelölő élőhelyekkel határos, azokra hatást gyakorló szántóföldek.

(3) Meghatározása: Szántók.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T1, T2, közvetve D2, D34.
- Közvetve érintettek 6410 és 6440 jelölő élőhelyek.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a szántóterületek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A szántók esetén kötelezően betartandó előírásként a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot fenntartásáról szóló 50/2008. (IV.24.) FVM rendelet, a Nitrát Érzékeny területek lehatárolásáról szóló 43/2013. (V. 29.) VM rendelet előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező (SZ01).
- Egyéb szerves hulladék (szér, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhető ki (SZ12).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos (SZ21).
- Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni (SZ37).
- Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos (SZ43).
- Fóliasátras és üvegházhasználat tilos (SZ44).
- Öntözés tilos (SZ45).
- Melioráció tilos (SZ46).
- Meszezés tilos (SZ47).
- Drénezés tilos (SZ48).
- Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető (SZ49).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukció vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az üderétek védelme érdekében a határos szántók növényvédőszeres kezelésének és tápanyagellátásának alapanyagait szükséges meghatározni, valamint a KTT céljaival össze nem egyeztethető tevékenységeket javasolt megtiltani.

KE-25 kezelési egység

Jelölő élőhelyekkel határos, azokra hatást gyakorló szőlőültetvények.

(4) Meghatározása: Szőlőültetvények.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T7, közvetve D2, D34.
- Közvetve érintettek 6410 és 6440 jelölő élőhelyek.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a szántóterületek előírásai képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A szántók esetén kötelezően betartandó előírásként a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot fenntartásáról szóló 50/2008. (IV.24.) FVM rendelet, a Nitrát Érzékeny területek lehatárolásáról szóló 43/2013. (V. 29.) VM rendelet előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Egyéb szerves hulladék (szér, levél, cefre): cefre mésszel keverve talajjavítás céljából csak engedéllyel helyezhető ki (SZ12).
- Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett (SZ19).
- Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás tilos (SZ21).
- Fás szárú és lágyszárú energetikai ültetvény telepítése tilos (SZ43).
- Fóliasátras és üvegházhasználat termesztés tilos (SZ44).
- Öntözés tilos (SZ45).
- Melioráció tilos (SZ46).
- Meszezés tilos (SZ47).
- Drénezés tilos (SZ48).

- Szóró, szóó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az üderétek védelme érdekében a határos szőlő kultúra növényvédőszeres kezelésének alapanyagait szükséges meghatározni, valamint a KTT céljaival össze nem egyeztethető tevékenységeket javasolt megtiltani.

KE-26 kezelési egység

Szántók felhagyását követően regenerálódó óparlagok és parlagok, amelyeknél cél a regenerációs folyamatok felgyorsítását elősegítő hasznosítás szorgalmazása.

(5) Meghatározása: Óparlagok és parlagok.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T10.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszálási tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Fogasolás nem megengedett, kivéve vaddisznó okozta gyepfelszín bolygatás helyreállítását (**módosítás indoklását lásd 7. pont**).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).

- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges (GY29).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat nem szabad eltávolítani (GY32).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható (GY57).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfaj: kecske (GY69).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges (GY71).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).
- A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kataszteri nyilvántartásban a legelő vagy rét művelési ág átvezetése, gyepesedést segítő folyamatok előtérbe helyezése.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az előírásor kellően rugalmas és figyelembe veszi a gazdálkodási illetve a gyepek regenerációjához szükséges igényeket.

Az előírásorban szereplő „GY09: Fogasolás nem megengedett”, előírást egy tagmondatral szükséges volt kiegészíteni, ugyanis a vaddisznók túrása okozta gypállapot romlás tartós maradhat, ha nem sikerül megoldani a gyepek extenzív művelését.

KE-27 kezelési egység

Belvizedésre jelentős mértékben hajlamos szántóföldek, amelyek kiterjedése miatt gypvetéssel javasolt a visszagyepesítést végrehajtani.

(6) Meghatározása: Szántó.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): T1.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszálási tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel (SZ52).
- Tájidegen fűmagkeverékekkel történő vetés tilos (SZ63).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás (GY22).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fászfűszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfaj: kecske (GY69).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges (GY71).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).

- A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Gyepesítés gyepvetés révén, kataszteri nyilvántartásban a legelő vagy rét művelési ág átvezetése, gyepesedést segítő folyamatok előtérbe helyezése.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési egység részét képező ingatlanok rendszeresen belvízjárta szántók, e miatt a tulajdonos/földhasználó ellenérdekelt a KTT. természetes vízkészletének megőrzése terén. Tekintettel arra, hogy a jelölő élőhelyek és fajok döntően felszíni vízborítást igényelnek és az állományok többsége vízhiánnyal küzd, ezért a minél gördülékenyebb vízkészlet megőrzésnek elengedhetetlen előfeltétele nevezett szántók gyepesítése.

Az előírással kellően rugalmas és figyelembe veszi a gazdálkodási illetve a gyeppek regenerációjához szükséges igényeket.

KE-28 kezelési egység

Minden olyan terület, amelyre vonatkozóan jelen fenntartási terv keretein belül nem kerültek megállapításra előírások.

(1) Meghatározása: Telephelyek és roncsterületek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): U4, U10.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslat nem került megállapításra.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 rendelet előírásai.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Önkéntes előírások nem kerültek megállapításra.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítésre vonatkozóan korlátozás nem került megállapításra.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Nem volt előírás.

KE-29 kezelési egység

Jelentősebb forgalmat lebonyolító, ezért a KTT területére nagyobb hatást gyakorló mezei és földutak.

(1) Meghatározása: Mezei és földutak.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): U11.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslat nem került megállapításra.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 rendelet előírásai.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Szilárd burkolat nem alakítható ki (Menüsorba nem illeszthető előírás).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítésre vonatkozóan korlátozás nem került megállapításra.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A mezei és földutak forgalom- és az abból származó kártétel növekedésének megelőzését szolgáló javaslat, amelynek nincs menüsorba illesztett előírása.

KE-30 kezelési egység

Mesterségesen - horgászati, tűzi víztározási és egyéb rekreációs - céllal létrehozott állóvizek.

(1) Meghatározása: Mesterséges eredetű nyílt felületű állóvizek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): U9.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési egység területére a vizes területekre vonatkozó előírás-javaslatok az irányadók.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 rendelet előírásai.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felszíni vizekből történő öntözés csak az illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (V09).
- Halastavak medrének meszezése tilos (V10).
- A vízi növényzet irtása nem engedélyezhető (V11).
- A halastavak medrének kotrásából származó iszap a parton nem deponálható, azt a területéről el kell szállítani (V16).
- Idegenhonos halfajok visszaszorítása kötelező, idegenhonos halfaj telepítése tilos (V19).
- A természetes hozam javítására legfeljebb 5 t/év/ha szerves trágya használható (V23).
- A természetes hozam javítására a tavakban csak istállótrágya alkalmazható (V24).
- Vízbórtás és vízszint fenntartása, a területen mindennemű vízelvezetés tilos (V35).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukció vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítésre vonatkozóan korlátozás nem került megállapításra.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Homok illetve közetliszt aljzaton nyugszik a felső tőzeges talajréteg, ezért a talajvíz könnyen mozog a porózus talajban. A természetes terepszintbe ásott tavak vízszint változtatása azok tágabb környezetére is hatást gyakorolna, ezért mindennemű mesterséges vízszint csökkentés (beleértve az öntözést is) ellentétes a KTT vízhatástól függő jelölő élőhelyeinek fenntartása szempontjából. A mesterséges nyílt vízfelületek vízinövényzetének része az eutróf hínárnövényzet (3150) jelölő élőhely, amelynek irtása ellentétes lenne a KTT fenntartási igényével. A mesterséges medrekben a rétcsík (*Misgurnus fossilis*) nem ritka, a lápi póc (*Umbra krameri*) pedig szintén előkerült egyes medrekből. A medrek egy része nagyobb

vízállásoknál egy víztestet alkot a környező természetes vizekkel, ezért az őshonos fajok védelme érdekében szükséges a nem honos halfajok eltávolítását kivitelezni.

KE-31 kezelési egység

53-as főút és Budapest-Kelebia vasútvonal.

(1) Meghatározása: Nyomvonalas létesítmények.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): U11.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési egység területén a gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslat nem került megállapításra.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A Natura 2000 rendelet előírásai.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Vasútvonal felújítása vagy átalakítása során törekedni szükséges a meglévő sávszélesség növekedésének elkerülésére (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Új vasút nyomvonal kialakítása nem javasolt (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Ahol a vasútvonal vagy az 53-as főút jelölő élőhelyeket vagy nem röpképes jelölő fajok állományait választja el egymástól, ott e fajok számára a mesterséges létesítmények elválasztó hatását mérséklő intézkedést javasolt megvalósítani (pl. békaátjárók formájában) (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Az 53-as főút szélesítése esetén az úttal határos Ny-i oldalát javasolt igénybe venni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítésre vonatkozóan korlátozás nem került megállapításra.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kizárólag egyedi - menüsorba nem illeszthető - előírásokból álló javaslatok a KTT jelölő élőhelyek és jelölő fajok populációinak kapcsolatait hivatott fenntartani illetve javítani, a nélkül, hogy a későbbiekben felmerülő infrastruktúrafejlesztéseket ellehetetlenítené. Ugyanakkor a megfogalmazott előírás javaslatok csupán támpontok és nem tekinthetők véglegesnek.

KE-32 kezelési egység

Azon közepes és jobb állapotú rétek (beleértve a magassásréteket), amelyek kezelési módja alkalmazkodik az adott év természeti viszonyaihoz illetve egyéb befolyás miatt előre nem tervezhető módon legelő-kaszálóváltó kezelés fordulhat elő vagy ahol kívánatos lenne a kezelési előírásor alkalmazása.

(1) Meghatározása: Nedves és félszáraz rétek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B5, D1, D2, D34, D5.
- Jó természetességű 6410, 6440, 6430, 7230.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszálási tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

Kaszálás és legeltetés főhasznosítás esetén egyaránt releváns előírások:

- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos (GY08).
- Fogasolás nem megengedett, kivéve vaddisznó okozta gypfelszín bolygatás helyreállítását (módosítás indoklását lásd 7. pont).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Tüzipaszta létesítése nem megengedett (GY15).
- Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás. (GY22).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fászfűzárak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs

időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).

- Kaszáló sarjülegeltetése kizárólag szarvasmarhával és lóval lehetséges, a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos (GY63).
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül (GY109).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).

Kaszáló főhasznosítású év esetén:

- Kaszálás június 30. után lehetséges (GY73).
- Amennyiben a kaszálandó területen fokozottan védett madárfaj nem fészkel, illetve más kiemelt természetvédelmi érdeket nem sért, úgy a kaszálás kezdő időpontja legfeljebb május 15-ig előre hozható. Ebben az esetben a június 30-ához képest minden hétnyi előrehozatalnál az eredeti 10%-nál további 10-10%-kal több hagyásterületet kell biztosítani (az eredeti 10%-hoz hozzáadódva), legfeljebb 50% hagyásterületig. A június 30. előtt folytatott kaszálás eredményeként lábon maradó rétet szeptember 1. után engedélyezett lekaszálni a teljes kaszáló vonatkozásában számított minimum 10 % hagyásterület megőrzése mellett (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A gyept évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Az első kaszálás után felnövekvő sarjú újbóli kaszálását legfeljebb szeptember 10. után lehet lekaszálni - azonban a két kaszálás között legalább 60 napnak el kell telnie, valamint a sarjúnövedékből 20 % hagyásterületet szükséges biztosítani az anyaszéna lekaszálásából visszahagyandó 10 %-án túl (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepp állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani (GY99).
- A kaszálatlan terület legalább 50%-át a tábla belsejében kell biztosítani (GY100).
- Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni (GY101).
- A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak (GY102).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).

Legelő főhasznosítású év esetén:

- Legeltetési sűrűség minimum 0,2 ÁE/ha (GY38).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges (GY45).

- Szakaszzoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY48).
- Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 20-ha-nál (GY54).
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható (GY57).
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY59).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Tisztító kaszálás, szárazzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárazzás (GY112).
- Legelőterületen a tisztító kaszálást és szárazzást úgy kell végezni, hogy az őshonos legelőgyomokkal terhelt területrészek 50%-nál nagyobb arányban ne sérüljenek (GY114).
- Legeltetést követően szeptember 20. után tisztítókaszálás elvégzése kötelező **(Menüsorba nem illeszthető előírás)**.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Főként az évről-évre változó természetes vízviszonyokhoz és folyamatosan változó földhasználói háttérhez igazodik a kezelés, ezért ehhez a dinamikusán átalakuló helyzethez kell a kezelésnek is alkalmazkodnia. E réteket egyes években legeltetnek máskor kaszálnak. A főhasznosítás változékonysága segíti az élőhelyi és faji diverzitás megőrzését. Erre tekintettel egyazon területre mindkét főhasznosítási formára szükséges volt előírással kidolgozni. A Turjánvidék KTT-ben elhelyezkedő gyepeinek sajátja, hogy a Turjánvidék többi öblözetéhez képest (az Ócsai öblözetéhez hasonlóan) a vegetációs időszakon belül korábban és nagyobb növénytömeg keletkezik, illetve jelentősebb a sarjúképződés. Mindezek miatt bizonyos korlátozások betartása mellett megengedhető a sarjúkaszálás.

A kaszálás időpontjának rugalmassága különösen fontos, mert e talajvízhatásnak kitett rétek kezelésénél 10-20 cm-es vízszint ingadozás befolyásolhatja az adott év kezelésének kivitelezhetőségét, ugyanakkor védett természeti értékekben és jelölő fajokban gazdag rétekről van szó /pl. nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)/ ezért kezelésük során e fajok igényeit figyelembe szükséges venni.

A nedves rétek legeltetése során olyan állatfajokat szükséges alkalmazni, amelyek mellett a természetes vízkészlet megőrizhető.

Az előírások között számos menüsorba nem illeszthető előírás van, amelyek az optimális kezelés kivitelezéséhez elengedhetetlenek – külön megjelölésre kerültek.

KE-33 kezelési egység

Ebben a kezelési egységben aggregálódnak azon jó és kiváló állapotú kékperjés láprétek (6410), mocsárrétek (6440), hidrofil magaskórósok (6430) és üde láprétek (7230), amelyek kezelését kaszálással javasolt biztosítani.

(1) Meghatározása: Nedves rétek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): B5, D1, D2, D34, D5.
- Jó természetességű 6410, 6440, 6430, 7230.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszálási tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos (GY08).
- Fogasolás nem megengedett, kivéve vaddisznó okozta gyepfelszín bolygatás helyreállítását (módosítás indoklását lásd 7. pont).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Tüzpázták létesítése nem megengedett (GY15).
- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fászfűfélék vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).

- Kaszáló sarjülegeltetése kizárólag szarvasmarhával és lóval lehetséges, a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos (GY63).
- Kaszálás június 30. után lehetséges (GY73).
- Amennyiben a kaszálandó területen fokozottan védett madárfaj nem fészkel, illetve más kiemelt természetvédelmi érdeket nem sért, úgy a kaszálás kezdő időpontja legfeljebb május 15-ig előre hozható. Ebben az esetben a június 30-ához képest minden hétnyi előrehozatalnál az eredeti 10%-nál további 10-10%-kal több hagyásterületet kell biztosítani (az eredeti 10%-hoz hozzáadódva), legfeljebb 50% hagyásterületig. A június 30. előtt folytatott kaszálás eredményeként lábon maradó rétet szeptember 1. után engedélyezett lekaszálni a teljes kaszáló vonatkozásában számított minimum 10 % hagyásterület megőrzése mellett (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A gyeptet évente legfeljebb kétszer lehet kaszálni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Az első kaszálás után felnövekvő sarjú újbóli kaszálását legfeljebb szeptember 10. után lehet lekaszálni - azonban a két kaszálás között legalább 60 napnak el kell telnie, valamint a sarjúnövedékből 20 % hagyásterületet szükséges biztosítani az anyaszéna lekaszálásából visszahagyandó 10 %-án túl (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepterület állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani (GY99).
- A kaszálatlan terület legalább 50%-át a tábla belsejében kell biztosítani (GY100).
- Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni (GY101).
- A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak (GY102).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül (GY109).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukció vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az elmúlt évtizedekben kaszálóként hasznosított üde rétek használati módjának megtartása biztosítja a növénytakasulástani szempontból „tisztá” és egységes képet mutató, kaszálókra jellemző asszociációjú állományok fenntartását, a kékperjés láprétek (6410), mocsárrétek (6440), hidrofil magaskórósok (6430) és üde láprétek (7230) diverz megjelenési formáinak megőrzését. Ugyanakkor egy kaszálással kezelt réten a teljes közösség számára akkor biztosíthatók optimális feltételek, ha a kaszálási időszak széthúzódik és minden kaszálás során hagyásterületek kerülnek kialakításra. A sarjülegeltetés révén pedig olyan felszínek keletkeznek, amelyek szerkezetében teszik változatosabbá a gyepeket.

A Turjánvidék KTT-ben elhelyezkedő gyepeinek sajátja, hogy a Turjánvidék többi öblözetéhez képest (az Ócsai öblözetéhez hasonlóan) a vegetációs időszakon belül korábban és nagyobb növénytömeg keletkezik, illetve jelentősebb a sarjúképződés. Mindezek miatt bizonyos korlátozások betartása mellett megengedhető a sarjúkaszálás.

A kaszálás időpontjának rugalmassága különösen fontos, mert e talajvízhatásnak kitett rétek kezelésénél 10-20 cm-es vízszint ingadozás befolyásolhatja az adott év kezelésének kivitelezhetőségét, ugyanakkor védett természeti értékekben és jelölő fajokban gazdag rétekről van szó /pl. nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)/ ezért kezelésük során e fajok igényeit figyelembe szükséges venni.

A nedves rétek sarjülegeltetése során olyan állatfajokat szükséges alkalmazni, amelyek mellett a természetes vízkészlet megőrizhető.

Az előírások között számos menüsorba nem illeszthető előírás van, amelyek az optimális kezelés kivitelezéséhez elengedhetetlenek – külön megjelölésre kerültek.

KE-34 kezelési egység

Jó és kiváló állapotú nem vagy csak 2 évente kezelt, éppen ezért fásodó kékperjés láprétek (6410), amelyek kezelése során biztosítani kell a gyepterületének megőrzését, ugyanakkor rendszeres kezelés révén meg kell szüntetni a fásodást.

(1) Meghatározása: Az elmúlt évtizedekben nem vagy csak rendszertelenül hasznosított kékperjések legnagyobb értéke, hogy zsombékos szerkezetűek és igen nagy éves növényi tömeget hoznak létre, sajátos növény- és állatvilágnak élőhelyet biztosítva /pl. kornis tárnics (*Gentiana pneumonanthe*) és ezzel együtt szürkés hangyaboglárka (*Maculinea alcon alcon*)/. Van több olyan egymás mellett elhelyezkedő állományuk, amelyek kiterjedésének megnövelése révén alkalmas élőhelyet lehetne kialakítani az ezüstsávós szénalepke (*Coenonympha oedippus*) számára.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D2.
- Jó vagy kiváló természetességű 6410.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszálási tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Tűzpászták létesítése nem megengedett (GY15).
- Legeltetés és kaszálás tilos, a területet kezeletlenül kell fenntartani (GY21).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).
- A tisztító zúzás vagy adapteres kaszálása legkorábbi időpontja: szeptember 20 (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A gyepterület szárazzúszása vagy adapteres kaszálása esetén minimum 20 cm-es fűtarló biztosítása (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Az inváziós lágyszárú növényeket kézi erővel kell eltávolítani (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül (GY109).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukció vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelés célja a zsombékoló kékperjések fátlan állapotban történő fenntartására irányul. Az előírások között számos menüsorba nem illeszthető előírás van, amelyek az optimális kezelés kivitelezéséhez elengedhetetlenek – külön megjelölésre kerültek.

KE-35 kezelési egység

Rossz állapotú, inváziós növényekkel jelentős mértékben fertőzött üde rétek, amelyek közel 50 %-a nem másodlagos eredetű csupán az elmúlt 10 évben romlott jelentősen az állapota, azaz jó és kiváló állapotú kékperjés láprétek (6410), mocsárrétek (6440), hidrofil magaskórósok (6430) és üde láprétek (7230) voltak ezen állományok. A jelölő élőhelyek területi kiterjedésének csökkenéséért ezek a folyamatok tehetők felelőssé.

A kezelés a jelöléskori állapotok helyreállítására irányul.

(1) Meghatározása: Rossz állapotú nedves rétek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OB, OD, OF, OG, xD34, xD2, xB1a, xB5.
- Gyenge természetességű 6410, 6440.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszálási tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos (GY08).
- Fogasolás nem megengedett, kivéve vaddisznó okozta gyepfelszín bolygatás helyreállítását (módosítás indoklását lásd 7. pont).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Tűzpászták létesítése nem megengedett (GY15).
- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs

időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).

- Kaszáló sarjülegeltetése kizárólag szarvasmarhával és lóval lehetséges, a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdeni tilos (GY63).
- Kaszálás június 15. után lehetséges (GY72).
- Az első kaszálást legkésőbb július 15-éig el kell végezni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Amennyiben a kaszálandó területen fokozottan védett madárfaj nem fészkel, illetve más kiemelt természetvédelmi érdeket nem sért, úgy a kaszálás kezdő időpontja legfeljebb május 15-ig előre hozható (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A gyepet évente legalább kétszer kell kaszálni (GY81).
- Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálni időpont után szabad kezdeni (GY101).
- A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak (GY102).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül (GY109).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési előírások szerinti gazdálkodás a kezelési egység minden egyes foltján élőhelyrekonstrukciót eredményez.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelés célja, hogy a jelenlegitől természetesebb állapot alakuljon ki, amelyhez intenzívebb használat párosul. Amennyiben a javasolt kezelés megvalósul, 5-10 éven belül inváziós növényektől szinte mentes üde – jelölő élőhelyek – regenerálódása valószínűsíthető.

Az előírások között számos menüsorba nem illeszthető előírás van, amelyek az optimális kezelés kivitelezéséhez elengedhetetlenek – külön megjelölésre kerültek.

KE-36 kezelési egység

A KTT homoki legelők és zárt homokpusztagyepek alkotta kezelési egysége.

(1) Meghatározása: homoki legelők és zárt homokpusztagyepek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OC, xH5b.
- Közepes természetességű 6260*.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Fogasolás nem megengedett, kivéve vaddisznó okozta gyepfelszín bolygatás helyreállítását (**módosítás indoklását lásd 7. pont**).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Tüzpászták létesítése nem megengedett (GY15).
- Kizárolag legeltetéssel történő hasznosítás (GY18).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).
- Legeltetési sűrűség minimum 0,2 ÁE/ha (GY38).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- Szakaszoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY48).
- Villanypásztor használata esetén egy szakasz területe nem lehet kisebb 20-ha-nál (GY54).

- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható (GY57).
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY59).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfaj: kecske (GY69).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Kecskék maximum az összes legeltethető állat 10 %-át képezheti (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges (GY104).
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül (GY109).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jászágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kistájban egyedülként fennmaradt és védelmi szempontból kellően nagy kiterjedésű homoki gyepközösség, amelyen a legeltetés biztosíthatja az életközösségek megőrzését. A kaszálás a gépek taposása és a munkagépek használata révén megsérti a talaj felszínét ezzel helyet adva az inváziós növények terjedésének és rontja a homokgyep természetességét, ezért a kaszálást (beleértve a tisztítókaszálást is) mellőzni szükséges.

A keskenylevelű ezüstfa jelenléte miatt korlátozott mértékben javasolt kecskék legeltetése is (lásd. **Menüsorba nem illeszthető előírást**).

Az előírásorban szereplő „GY09: Fogasolás nem megengedett”, előírást egy tagmondatral szükséges volt kiegészíteni, ugyanis a vaddisznók túrása okozta gyepállapot romlás tartós maradhat, ha nem sikerül megoldani a gyep extenzív művelését.

KE-37 kezelési egység

Azon gyepterületek, amelyeken jelölő fajok és védett természeti értékek populációinak fenntartása céljából legeltetés révén szerkezetes gyep kialakítása szükséges, egyúttal a tisztítókaszálás korlátozott kiterjedésben lehetséges és ahol a fátlan állapot fenntartása vagy újabb fásszerű állományok megjelenésének elkerülése a cél.

(1) Meghatározása: Több egymástól eltérő növényzetű és állatvilágú fátlan közösséget képező gyepterület.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D2, D34, D5, OB, OC.
- Jó természetességű 6260, 6410, 6440, 6430.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszálási tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos (GY08).
- Fogasolás nem megengedett, kivéve vaddisznó okozta gyepterület bolygatás helyreállítását (**módosítás indoklását lásd 7. pont**).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Tüzipaszta létesítése nem megengedett (GY15).
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszálással történő hasznosítás (GY19).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fászfűszárak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).
- Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha (GY41).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- A legeltetés április 24. és november 30. között lehetséges (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).

- Szakaszzoló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY48).
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható (GY57).
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY59).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: kecske (GY69).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Kecske maximum az összes legeltethető állat 10 %-át képezheti (Menüsorba nem illeszthető előírás).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- 10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként (GY94).
- A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani (GY99).
- A kaszálatlan terület legalább 50%-át a tábla belsejében kell biztosítani (GY100).
- Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszási időpont után szabad kezdeni (GY101).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül (GY109).
- A terület max. 30%-a kezelhető tisztító kaszással (GY113).
- Legelőterületen a tisztító kaszálást és szárzúzást úgy kell végezni, hogy az őshonos legelőgyomokkal terhelt területrészek 50%-nál nagyobb arányban ne sérüljenek (GY114).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).
- Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukció vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A gyepterületek élővilágának, különös tekintettel a kékperjés láprétek (6410), mocsárrétek (6440), kiskécskű aszat (*Cirsium brachycephalum*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*) és vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) megőrzését biztosító kezelés kivitelezése és

folytonossága szükséges. A legeltetésbe vont megfelelő háziállatfajok megválasztásával a gyepterület szerkezete alakítható ki, fékezhető a cserjésedés, a kellően rugalmas legeltetési rend pedig lehetővé teszi az alkalmazkodó kezelést. A kaszálás és területi kiterjedésének maximalizálása a cserjésedést képes megakadályozni a nélkül, hogy a kezelési egység területén elérni kívánt célokat veszélyeztetné.

Az őshonos fásszárúak térnyerésének elkerülése és a tisztítókaszással kezelendő területek kiterjedésének minimalizálása érdekében, korlátozott mértékben javasolt kecskék legeltetése is (lásd. Menüsorba nem illeszthető előírást).

Az előírásorban szereplő „GY09: Fogasolás nem megengedett”, előírást egy tagmondatra szükséges volt kiegészíteni, ugyanis a vaddisznók túrása okozta gyepterület romlás tartós maradhat, ha nem sikerül megoldani a gyepterület extenzív művelését.

A legeltetési időszakokra vonatkozóan április 24. és november 30. közötti időszak megadása indokolt, amely menüsorba nem illeszthető előírás.

KE-38 kezelési egység

Rossz vagy közepes állapotú félszáraz és száraz gyepek. A kezelés célja az inváziós növények visszaszorítása és legalább a jelenlegi állapot konzerválására irányul.

(1) Meghatározása: Rossz állapotú félszáraz és száraz gyepek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): OC, xOB, xOD, xD34, xD2.
- Gyenge természetességű 6410, 6440.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszási tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Dobkaszó és talaj meghajtású rendszelő, rendkezelő használata tilos (GY08).
- Fogasolás nem megengedett, kivéve vaddisznó okozta gyepterület bolygatás helyreállítását (**módosítás indoklását lásd 7. pont**).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Tüzipaszta létesítése nem megengedett (GY15).
- Legeltetéssel és szükség esetén tisztító kaszással történő hasznosítás (GY19).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25).

- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).
- Legeltetési sűrűség 0,2-1,0 állategység/ha (GY41).
- A legeltetési sűrűséget a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY44).
- A legeltetés április 24. és november 30. között lehetséges (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Szakaszzóló legeltetés esetén legeltetési terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY48).
- Villanypásztor csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság írásos véleménye alapján alkalmazható (GY57).
- Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal (GY59).
- Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék (GY67).
- Legeltethető állatfaj: juh (GY68).
- Legeltethető állatfaj: kecske (GY69).
- Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár) (GY70).
- Kecskék maximum az összes legeltethető állat 10 %-át képezheti (Menüsorba nem illeszthető előírás).
- A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- 10-15% kaszátlan terület meghagyása parcellánként (GY94).
- A kaszátlan területet évente más helyen kell kialakítani (GY99).
- A kaszátlan terület legalább 50%-át a tábla belsejében kell biztosítani (GY100).
- Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni (GY101).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkeinek, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül (GY109).
- Legelőterületen a tisztító kaszálást és szárzúzást úgy kell végezni, hogy az őshonos legelőgyomokkal terhelt területrészek 50%-nál nagyobb arányban ne sérüljenek (GY114).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jószállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).

- Szóró, szóó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki (VA01).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési előírások szerinti gazdálkodás a kezelési egység minden egyes foltján élőhelyrekonstrukciót eredményez.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelés célja, hogy az inváziós növények kiirtása mellett a jelenlegi állapot ne romoljon. Ennek érdekében juhokkal is lehet legeltetni, illetve a tisztítókaszálható terület mértéke nem korlátozott. Amennyiben a javasolt kezelés megvalósul, 5-10 éven belül inváziós növényektől szinte mentes szárazgyepek – jelölő élőhelyek – regenerálódása valószínűsíthető.

Az előírások között két menüsorba nem illeszthető előírás van, amelyek az optimális kezelés kivitelezéséhez elengedhetetlenek – külön megjelölésre kerültek.

KE-39 kezelési egység

A Kiskőrösi Szücsi-erdő két legnagyobb kiterjedésű kizárólag kaszálóként hasznosított tisztását magában foglaló kezelési egység, ahol a kékperjés láprétek (6410) és mocsárrétek (6440) jelölő élőhelyek, valamint az illatos csengettyűvirág (*Adenophora lilifolia*) és vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) jelölő fajok megőrzésén túl számos egyéb védett és fokozottan védett természeti érték megőrzését is biztosítani szükséges.

(1) Meghatározása: Erdőtisztás jellegű nedves rétek.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): D2, D34.
- Jó természetességű 6410, 6440.

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

A kezelési javaslatok alapját a gyepterületek fenntartását biztosító legeltetési és kaszálási tevékenységet befolyásoló előírások képezik.

a) Kötelező előírások és korlátozások

A gyepek esetén kötelezően betartandó előírásként a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X.18.) Korm. rend. előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható előírások

- Felülvetés nem megengedett (GY01).
- Dobkaszó és talaj meghajtású rendszóró, rendkezelő használata tilos (GY08).

- Fogasolás nem megengedett, kivéve vaddisznó okozta gyepfelszín bolygatás helyreállítását (módosítás indoklását lásd 7. pont).
- Tárcsázás nem megengedett (GY10).
- Hengerezés nem megengedett (GY11).
- Gyepszellőztetés nem megengedett (GY12).
- Kiszántás nem megengedett (GY13).
- Felázott talajon mindennemű munkavégzés tilos (GY14).
- Tűzpászták létesítése nem megengedett (GY15).
- Kizárólag kaszálással történő hasznosítás (GY20).
- Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén inváziós fásszárúak vegyszeres irtása, a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges (GY27).
- A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása kötelező (GY25).
- A természetes gyepekben őshonos méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése kötelező (GY30).
- A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak be kell jelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket cserjefoltokat a működési terület szerint érintett NPI-gal egyeztetni kell (GY31).
- Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket lábon állva kell vegyszeres kezelésben részesíteni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a vegyszert is alkalmazó munkát fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) kell elvégezni (GY34).
- Kaszáló sarjülegeltetése kizárólag szarvasmarhával és lóval lehetséges, a kaszálás napjától számított 30 napon belül megkezdni tilos (GY63).
- Kaszálás július 15. után lehetséges (GY74).
- Amennyiben a kaszálandó területen fokozottan védett madárfaj nem fészkel, illetve más kiemelt természetvédelmi érdeket nem sért, úgy a kaszálás kezdő időpontja legfeljebb június 15-ig előre hozható. Ebben az esetben a július 15-éhez képest minden hétnyi előrehozatalnál az eredeti 15%-nál további 10-10%-kal több hagyaásterületet kell biztosítani (az eredeti 15%-hoz hozzáadódva), legfeljebb 50% hagyaásterületig. A július 15. előtt folytatott kaszálás eredményeként lábon maradó rétet szeptember 1. után engedélyezett lekaszálni a teljes kaszáló vonatkozásában számított minimum 15 % hagyaásterület megőrzése mellett (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A szeptember 1. előtt folytatott kaszálás(ok) során a keleti békakorsó (*Sium sisarum*) állományainak legalább 50 %-át lábon kell hagyni, majd ősszel le kell kaszálni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A méhbangó (*Ophrys apifera*) lelőhelyeit július 15. előtt tilos kaszálni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A kezelési egység területén az illatos csengettyűvirág (*Adenophora lilifolia*) töveit október 1-ig nem tilos lekaszálni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- A vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) számára minden évben két, egyenként legalább 0,50 hektár kiterjedésű tömbösen kialakított hagyaásterületet javasolt lábon hagyni (**Menüsorba nem illeszthető előírás**).
- Évente az időjárási viszonyoknak és a gyepek állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv

készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása (GY79).

- A gyeptet évente csak egyszer lehet kaszálni (GY81).
- A gyepterület kaszálása, szárazítása esetén min. 10 cm-es fűtarló biztosítása (GY92).
- A kaszálatlan területet évente más helyen kell kialakítani (GY99).
- A kaszálatlan terület legalább 50%-át a tábla belsejében kell biztosítani (GY100).
- Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni (GY101).
- A kaszálás során az inváziós fajokat nem tartalmazó szegély élőhelyek a kaszálatlan területbe bele tartozhatnak (GY102).
- Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítást, illetve a kaszálást azonnal be kell fejezni és haladéktalanul értesíteni kell a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot és javaslata alapján a talált fészkek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kell kialakítani (GY103).
- A lekaszált inváziós növényeket a területről el kell távolítani a kaszálást követő 30 napon belül (GY109).
- A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak elhelyezése tilos (GY116).
- Éjszakai helyek, ideiglenes karámok és jóságállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park-igazgatósággal egyeztetni szükséges (GY117).

(4) Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység területére vonatkozóan jelölő fajok állományainak fenntartása és fejlesztése céljából kerültek új előírások megállapításra, amelyek egyúttal a kékperjés láprétek (6410) és mocsárrétek (6440) élőhelyfejlesztési előírásai is.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat:

A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok

A kezelési egység területén nem a Natura 2000 fenntartási célok megvalósulását eredményező területfejlesztés, valamint a bányászati tevékenység tiltása javasolt.

(7) Kezelési javaslatok indoklása:

Az elmúlt évtizedekben kaszálóként hasznosított üde rétek használati módjának megtartása biztosítja a növénytakasulástani szempontból „tiszt” és egységes képet mutató, kaszálókra jellemző asszociációjú állományok fenntartását, a kékperjés láprétek (6410), mocsárrétek (6440) diverz megjelenési formáinak megőrzését. Ugyanakkor egy kaszálással kezelt réten a teljes közösség számára akkor biztosíthatók optimális feltételek, ha a kaszálási időszak széthúzódik és minden kaszálás során hagyásterületek kerülnek kialakításra.

A területen előforduló illatos csengettyűvirág (*Adenophora lilifolia*), keleti békakorsó (*Sium sisarum*), méhbangó (*Ophrys apifera*) és vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*)/ számára optimális kezelési eljárások kerültek a javasolt előírások közé menüsorba nem illeszthető előírások formájában.

3.2.2. Gazdálkodáshoz köthető és a KTT teljes területére vonatkozó előírások

Az alábbi előírások minden kezelési egység vonatkozásában a KTT teljes területére értendők, a kezelési előírásokat tartalmazó menüsorban nem szerepelnek ezért a 3.2.1.1. fejezetben külön nem jelennek meg:

Vadgazdálkodási előírás javaslat:

A KTT területével érintett vadászterületeken a vaddisznó (*Sus crofa*) állomány létszámát olyan mértékűre szükséges csökkenteni, hogy a mezőgazdasági, erdészeti és természetvédelmi károk jelentős mértékben csökkenjenek.

Magyarázat: A KTT-t érintő vadásztársaság(ok) területén jelentkező vadkárt, döntően a vaddisznó okozza, amely a gyepterületek feltúrásával, jelentős számú orchidea gumó elpusztításával jár. Az így megzavart felszíneken az inváziós növények könnyen megtelepednek, a rétek gyakran kaszálásra alkalmatlanná válnak vagy talajfelszínt sértő beavatkozások révén állítható helyre. Az egyre növekvő kiterjedésben jelentkező károk 2010. év óta elviselhetetlen mértéket kezdenek ölteni. Évente több tíz hektárra tehető a gyepes jelölő élőhelyek tartós elpusztításának mértéke, amely 6 éves ciklusonként több százalékkal csökkentheti a HUKN20022 KTT területén a kékperjés láprétek (6410) és mocsárrétek (6440) kiterjedését. E folyamat megállítása céljából szükséges a vaddisznók drasztikus létszámpaszttását elkezdni.

3.2.3. A természetvédelmi kezelő erdőtervezett erdőkre az erdészeti hatóságnak adott állásfoglalása

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság erdőtervezés során az erdészeti hatóság részére adott erdőrészlet szintű természetvédelmi kezelői állásfoglalásából azon előírások, amelyek a megadott menüsorban nem szerepelnek:

Községhatár	Tag	Részlet	Természetvédelmi kezelői javaslat
Kiskőrös	2	TI	Az egyéb részletben a ZJ és EZ visszaszorítása indokolt.
Tabdi	4	A	Szomszédos védett, és jelölő élőhelyet képviselő (6440, 6410) gyepterület állapotát nem ronthatják, semmilyen formában nem érinthetik a munkálatok.

3.2.4. Élőhely-rekonstrukció és élőhely-fejlesztés

Az előző fejezetben ismertetett javaslatokon túlmenő, forrásigényesebb intézkedésekre mindenképp a Natura 2000 terület vízháztartási viszonyainak javítása, illetve tájidegen fás és lágyszárúak visszaszorítása, valamint szántóföldek gyepesítése érdekében lenne szükség. E célok érdekében a hét legfontosabb javasolt intézkedés:

- A) Vízbázis megőrzés,
- B) Tájidegen, inváziós fajok visszaszorítása,
- C) Szántók és faállományok gyepesítése,
- D) Kezelésmentes állapot biztosítása,

- E) Nádasok, rekettyések és inváziós növényekkel fertőzött területek átalakítása üde rétekké,
- F) Erdei legeltetés,
- G) Erdőszerkezet átalakítás.

A javasolt intézkedések részletesebb kifejtése:

A)

A területen végbemenő kiszáradást az emberi hatásnak és éghajlati okoknak egyaránt tulajdonítható regionális talajvízszint-csökkenés idézi elő. Regionális szintű, vízgazdálkodást javító, vízmegőrzést fokozó intézkedésekkel rövidtávon mérsékelhető lenne a kiszáradás.

A talajvízszint csökkenést, tehát alapvetően négy tényező idézi elő: a belvízelvezető csatornák létrehozása és működtetése, a homokterületek természetes növényzettől nagyobb vízfelhasználású kultúrái (felszínhasználat), a felszín alatti vízkivétel, a klimatikus viszonyok megváltozása. Utóbbira gyógyírt kevésbé találhatunk regionális vagy akár állami szinten, mivel globális háttérre vezethető vissza a felmelegedés. A másik három tényező, helyi beavatkozások és kisebb régióra kiterjedő intézkedések révén csökkenthető. A csatornák illetve egyes szakaszaik betemetésére tett javaslatok engedélyeztetési eljárásának elindítását megelőzően vízügyi hatásvizsgálat készítése javasolt:

- A KE-9 kezelési egység részét képező VII jelű csatorna Ny-i határán egy vízmegőrzésre alkalmas műtárgy elhelyezése javasolt. Zsilip, bukó típusú föld- vagy betongát kialakítása egyaránt megfelelő. Földgát alkalmazása esetén legalább 10 méter szélességűnek kell lennie ahhoz, hogy funkcióját betöltse.
- A KE-9 kezelési egység részét képező VII/a jelű csatornát teljes hosszában javasolt megszüntetni. 2000. év óta a fenntartási munkálatok rendszeresebbé váltak, ugyanakkor nincs vízmegőrzésre alkalmas műtárgy. Felújításuk sem járna sikerrel, mert rövid időn belül megrongálják. Ennek révén a tárgyalat terület egyetlen kormos csátás üde láprétjének, valamint egy J2 ÁNÉR kódú láperdőnek a helyreállítására nyílna lehetőség. E láprét egészen 2001-ig kiváló természetességi állapotban volt, azóta szinte teljesen elpusztult. Ameddig ilyen élőhely fenntartó illetve rekonstrukcióra lehetőséget nyújtó beavatkozás nem történik meg – esetleg valamely előre nem látott okból nevezett csatorna megszüntetésére nincs lehetőség, addig is szükséges a csatornán 2 db vízmegőrző műtárgya elhelyezése. Bukó típusú föld- vagy betongát kialakítása javasolt. Előbbi alkalmazása esetén legalább 10 méter szélességűnek kell lennie ahhoz, hogy funkcióját betöltse. A KE-9 kezelési egység részét képező csatorna esetében nevezett műtárgyak kerültek előírás javaslatként megfogalmazásra.
- A KE-9 kezelési egység részét képező VII, VII/a, VII/b jelű csatornákon és a KE-7 kezelési egység részét képező VII/e jelű csatornán, valamint a Csukás-Csábori csatorna Nagy-Csukás-tó medrében húzódó szakaszán egyenként legalább két kiszélesített és karbantartás nélkül maradó refúgium-öböl kialakítása szükséges.
- A KE-10 kezelési egység részét képező VII jelű csatorna főágának 1000 méter hosszú szakaszán, valamint a VII/C jelű csatorna Kiskőrös város felől a Kiskőrösi-turjánosba vizet szállító szakaszán, illetve a Kiskőrös 010/105 hrsz-ú árokban 200 méterenként kiszélesített és karbantartás nélkül maradó refúgium-öblök kialakítása szükséges.
- A KE-7 kezelési egység részét képező VII/e jelű csatorna torkolattól számított 1600 méteres szakaszát, valamint a VII/e jelű csatorna VII/a jelű csatornába torkolló Tabdi 0242/2 hrsz-ú szakaszát, és a Csukás-Csábori csatorna Nagy-Csukás-tó medrében

húzódó szakaszát javasolt megszüntetni. Ameddig a VII/e jelű csatorna megjelölt szakaszainak betemetése nem történik meg, addig is szükséges a csatornán 4db - bukó típusú föld- vagy betongát - legalább 10 méter szélességű vízmegőrző műtárgyak elhelyezése.

- A KE-11 kezelési egység részét képező VII/c jelű csatorna VII-es csatornába torkolló alsó 600 méter hosszú alsó szakaszának vízszállításra alkalmas állapotát javasolt 5 db záróműtárggyal megszüntetni, kivéve a torkolat alsó 20 méteres szakaszát. A csatorna e megszüntetésre javasolt szakasza és Kiskőrös település között helyezkedik el a Kiskőrösi Turjános TT legnagyobb kiterjedésű cca. 150 hektár kiterjedésű lápi életközössége, valamint a Szücsi-erdő, amelyek képesek a település K – DK oldala felől érkező vizek tározására. A terület átlagot meghaladó vizek befogadására is képes, ugyanakkor havaria esetén a VII. csatorna is képes a felesleges vizek elszállítására.
- A KE-9 kezelési egység részét képező VII/b jelű csatornán 3 db vízmegőrző műtárgy elhelyezése. Bukó típusú föld- vagy betongát kialakítása javasolt. Előbbi alkalmazása esetén legalább 10 méter szélességűnek kell lennie ahhoz, hogy funkcióját betöltsse.
- A KE16 kezelési egység részét képező VI jelű csatornán a Kis-csukások és aszfaltút közötti szakaszon 1 db legalább 10 méter szélességű fenékküszöb elhelyezése. Ugyanezen csatorna Ökördi-lápokon áthaladó szakaszán 3 db - bukó típusú földgát - legalább 10 méter szélességű vízmegőrző műtárgyak elhelyezése.

B)

- A KE-23, KE-24, KE-25, KE-28, KE-29, KE-30, KE-31 kezelési egységek kivételével minden kezelési egységet érintő javaslat. Az inváziós növények közül a magaskórós, nádas és lápcserjés élőhelyeken a süntök, valamint ugyanezen és minden üde réti élőhelyen terjedő amerikai aranyvessző fajok ellen intenzívebb rét/legelő gazdálkodással lehet védekezni. A rendszeresen kaszált és/vagy jószággal járatott területeken nevezett növények jelentősen visszaszoríthatók. Az AKG MTÉT területek bővítésébe a tárgyalt terület felvételre vár, amely a gyepegzálkodásban a legelő állatok nagyobb arányban történő megjelenését eredményezi. Ez esetben a tárgyalt terület védett természeti területein a juhok legeltetésére nem szabad engedélyt adni (a homoki gyepek nem védettek a területen).

C)

- A KE-22 és KE-27 kezelési egységek részét képező szántóföldek, valamint a KE-12 kezelési egység részét képező facsoportok, továbbá a KE-15 kezelési egység részét képező sikertelen telepítésű erdőtervezett erdő gyepesítése feltétlenül indokolt. Ezek akár évtizedek óta gyepesedett óparlagok – esetenként ösgyepek - voltak, amelyek Natura 2000 gyepterületnek minősültek, ugyanakkor az utóbbi 5 évben feltörték és újra szántóföldi művelésbe vonták azokat, valamint belvizesedésre hajlamos szántóföldek, amelyek jelenlétükkel veszélyeztetik a természetes vízkészletek megőrzését, továbbá olyan rét/legelő művelési ágú területek, amelyeket művelési ágát engedélyezési eljárás lefolytatása nélkül változtatták meg.

D)

- A KE-3 kezelési egység részét képező természetes állapotokhoz legközelebb álló élőhelyeken az emberi beavatkozástól mentes állapot fenntartása, a KE-34 kezelési egységen haszonszerzéssel nem járó „csak” állapotfenntartást biztosító kezelés javasolt biztosítani.

E)

- A KE-5 és KE-6 kezelési egység részét képező nádasok és annak inváziós növényfajokkal fertőzött, részben fásszárúakkal bíró állományai, valamint a KE-8 kezelési egység részét képező és rekettyésekkel borított turjánok, továbbá az inváziós

növényekkel jelentősen fertőzött KE-35 és KE-38 kezelési egységek, amelyek közös tulajdonsága, hogy nedves rétek és legelők kialakítását javasolt végrehajtani. Az elérendő célhoz kezelési egységenként eltérő utak vezetnek.

F)

- A KE-13 kezelési egység részét képező őshonos fafajú erdőtervezett és szabadrendelkezésű erdők, amelyeket élőhely-fejlesztési céllal javasolt legeltetni.

G)

- A KE-19 és KE-21 kezelési egységek részét képező erdőterületen az idegenhonos fafajok őshonos fafajokra cserélése javasolt. A két kezelési egység esetében az őshonos erdőhöz vezető eljárásokban van eltérés. A KE-18 kezelési egység részét képező erdőterületen az őshonos puhafafajok keménylombú főfafajú erdőterületté történő átalakítása javasolt.

3.2.5. Fajvédelmi intézkedések

A 3.2.1. és 3.2.2. fejezetekben javasolt kezelési egységekhez rendelt fajvédelmi intézkedések érintik a területen előforduló összes jelölő fajt.

Az illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*) csírázóképes magvainak száma a virágok számához viszonyítva (lásd ilyen irányú EU vizsgálatok eredményét) kisszámú. Ennek elsődlegesen a kisszámú növényegyed beszűkült genetikai varianciája – beltenyészettség, másodsorban a beporzók hiánya okozhatja. Tekintettel arra, hogy e növényfaj teljes hazai populáció mérete 200 fő alatt van, ezért feltétlenül szükséges a faj mesterséges szaporítását elindítani. 2013. évben a KNPI maggyűjtést hajtott végre és kertészeti körülmények között szaporíttatni kezdte a fajt. Tudomásunk szerint a kísérlet eddigi szakasza eredményes, azaz a növény jól nevelhető. Javaslatunk szerint magokat kellene gyűjteni a dabasi és ócsai igen redukált egyedszámú populációkból, azok szaporítása érdekében. A három populáció egyedeivel lehetne növelni a Szücsi-erdő populációjának egyedszámát és genetikai változatosságát.

A HUKN20022 KTT területén a 70-94 fő között változó egyedszámú illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*) állományt ex situ védelem keretében szaporított egyedek kitelepítése révén, stabil, legalább 1000 példányt elérő életképes populációvá javasolt megerősíteni.

3.2.6. Kutatás, monitorozás

A jelölő élőhelyek változása olyan gyorsan következik be, hogy a tárgyalt terület déli feléről 2012. évből származó ÁNÉR alapú élőhelytérképen a merőben megváltozott élőhelyek száma meghaladja a 100-at. E jelentős változások hátterében szinte kizárólag emberi tevékenység húzódik meg (pl. gyeperedett területek feltörései). Ugyanakkor hatósági jellegű utánkövetésről nincs tudomásunk. E tapasztalatok tükrében a nem nemzeti park vagyongazdálkodásban álló területek térképezésétől eltekintve a teljes terület évenként történő élőhely felmérését javasoljuk. Így a hatóság még „időben” elindíthatja eljárásait (itt főként eredeti állapot helyreállítására gondolva).

Az illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*) esetében minden évben javasoljuk a teljes állomány pontos felmérését (pontos hely megjelölés, fő és hajtásszám, virágszám, termést érlelő virágzati kocsányok száma). Ugyanakkor a kertészeti körülmények között előállított töveket a faj termőhelyére (a Szücsi-erdő szegélycserjésének erdőbeni oldalára, ahol fehér

zászpás van) kell kiültetni és azok megmaradási sikerét nyomon kell követni. Lásd. még fajvédelmi intézkedéseket.

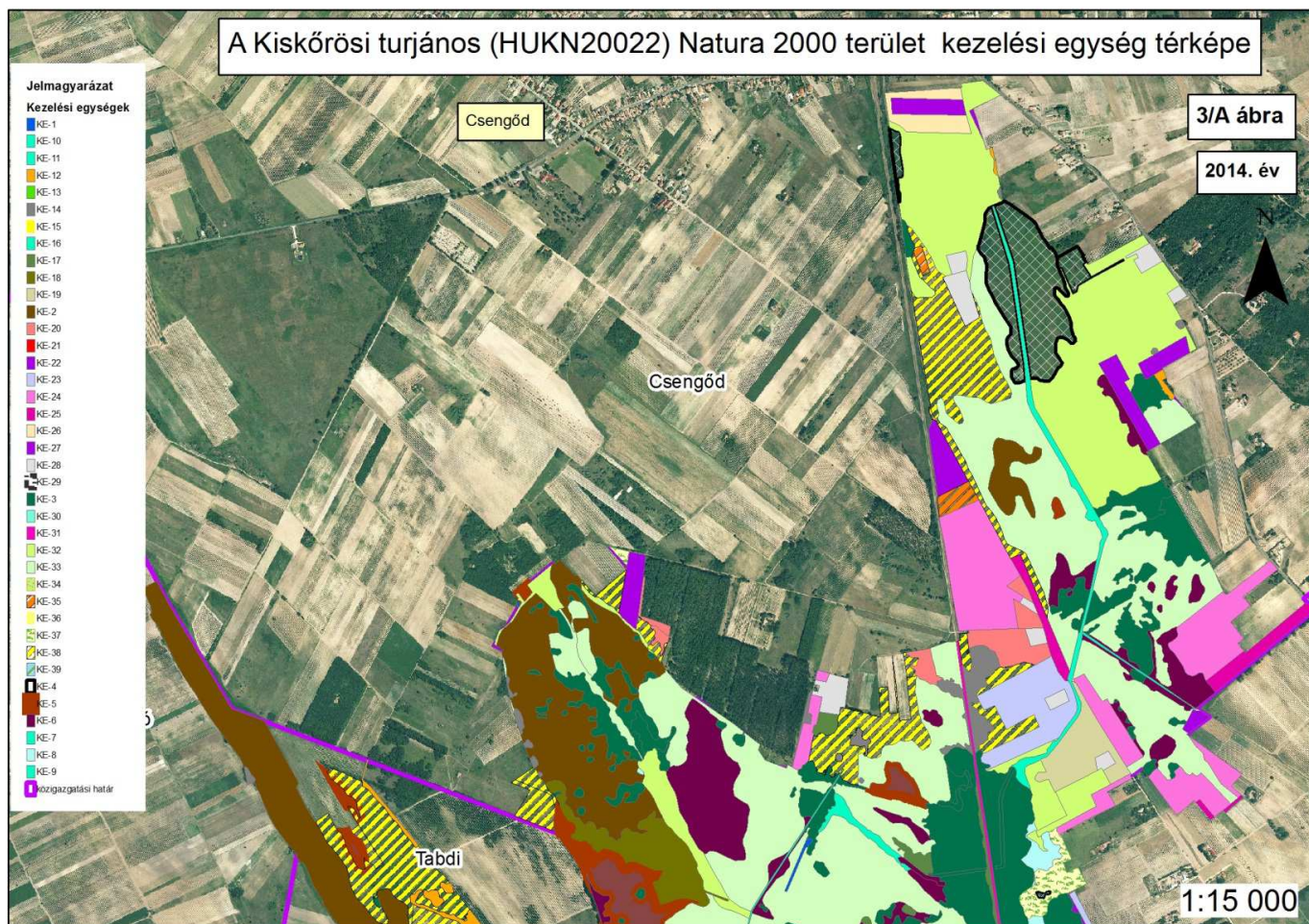
A mocsári teknős (*Emys orbicularis*) tavaszi számolását minden évben szükségesnek tartjuk elvégezni.

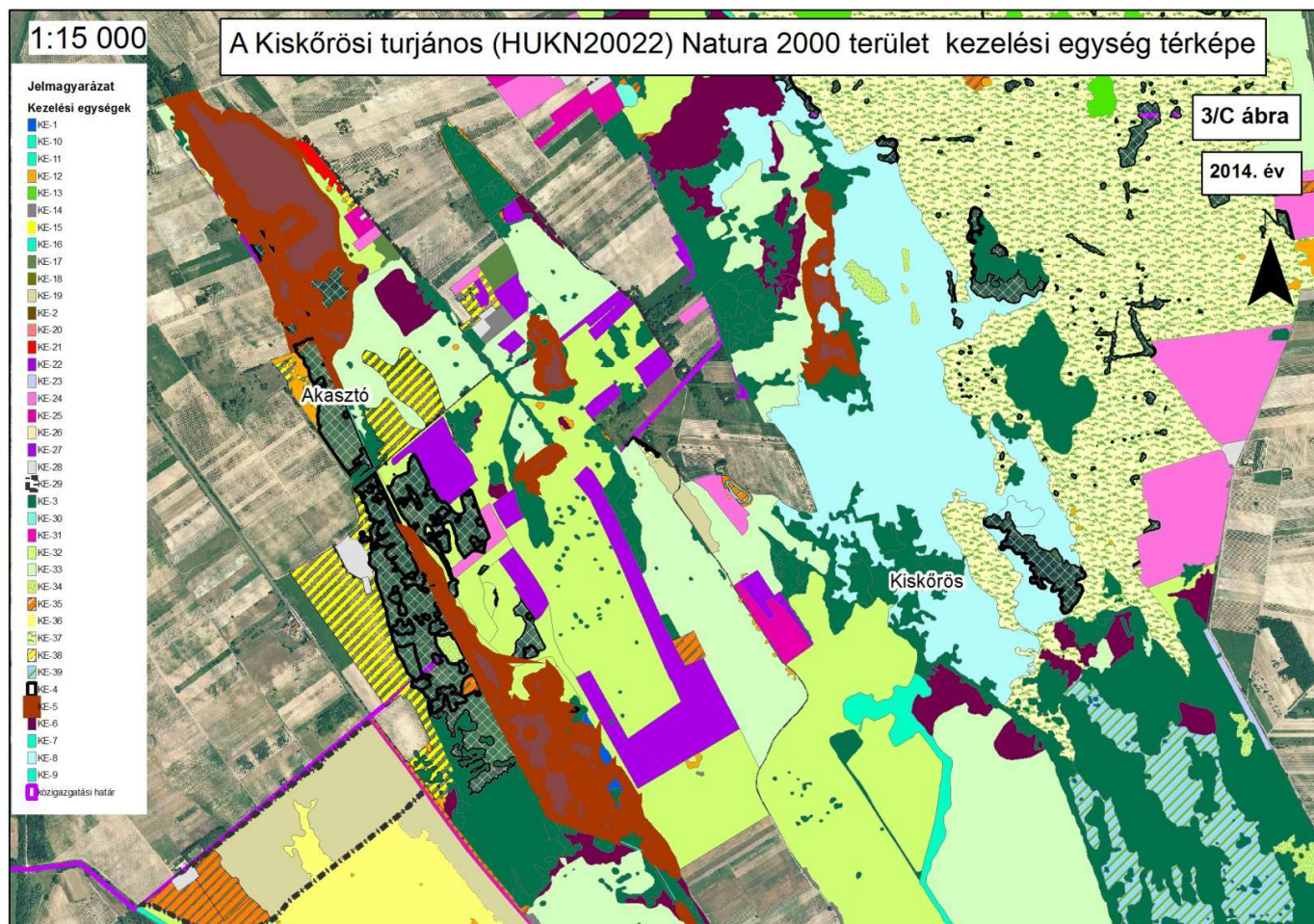
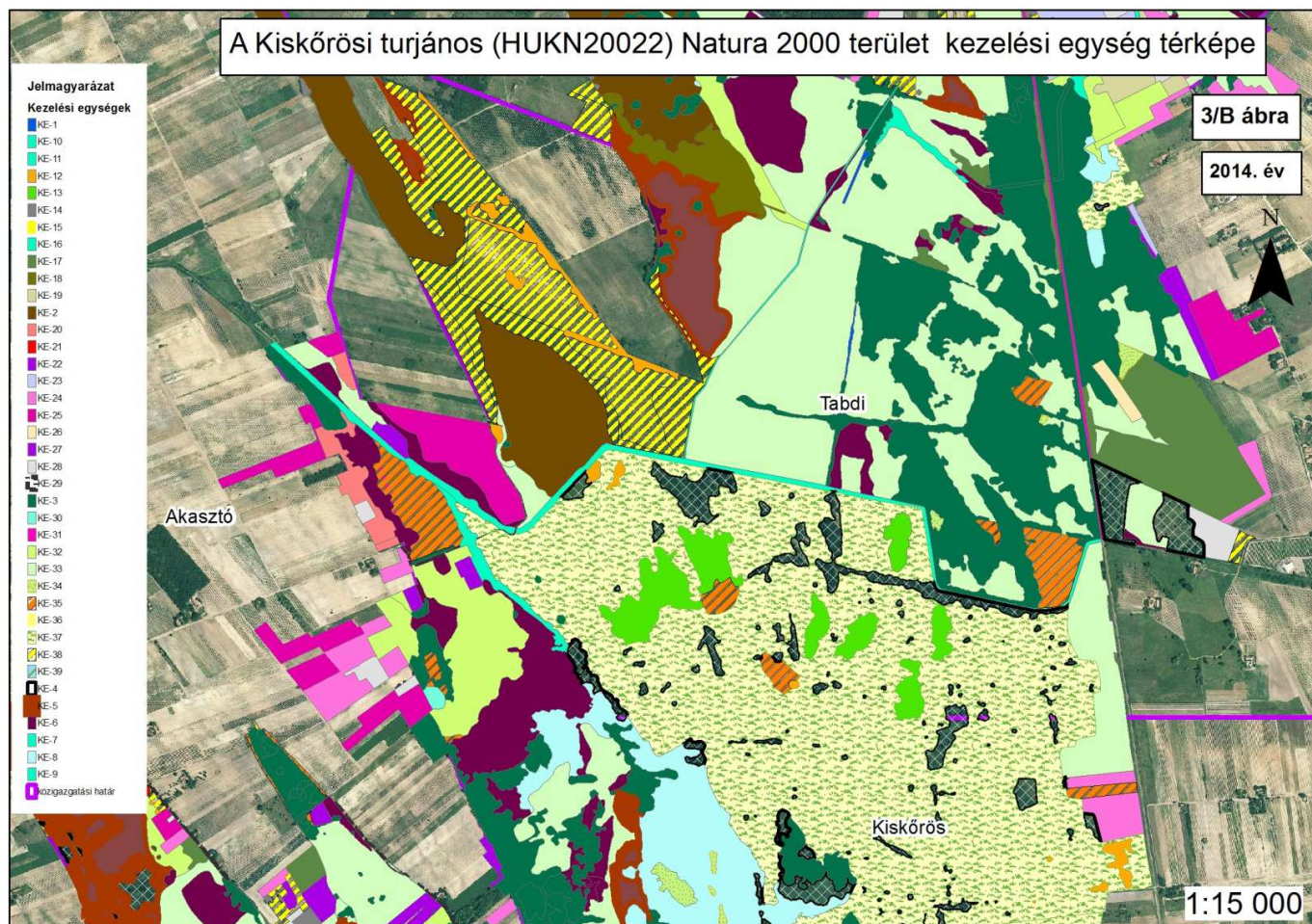
A kislepke aszat (*Cirsium brachycephalum*), dunai tarajosgőte (*Triturus dobrogicus*) és vöröshasú unka (*Bombina bombina*) esetében az év közbeni természetvédelmi őri adatgyűjtés – ha az kellően intenzív, elegendő e fajok helyzetének megítélése szempontjából.

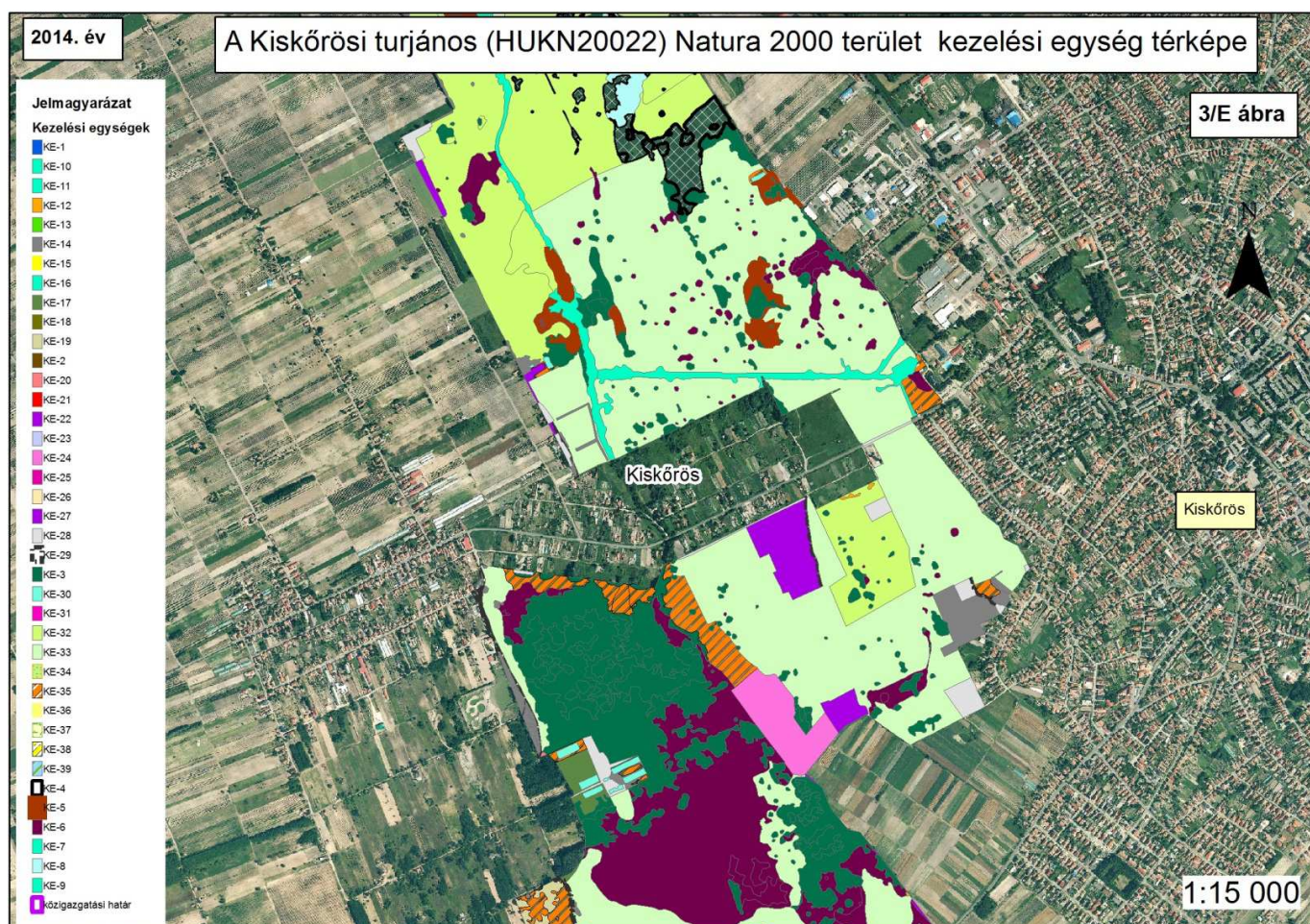
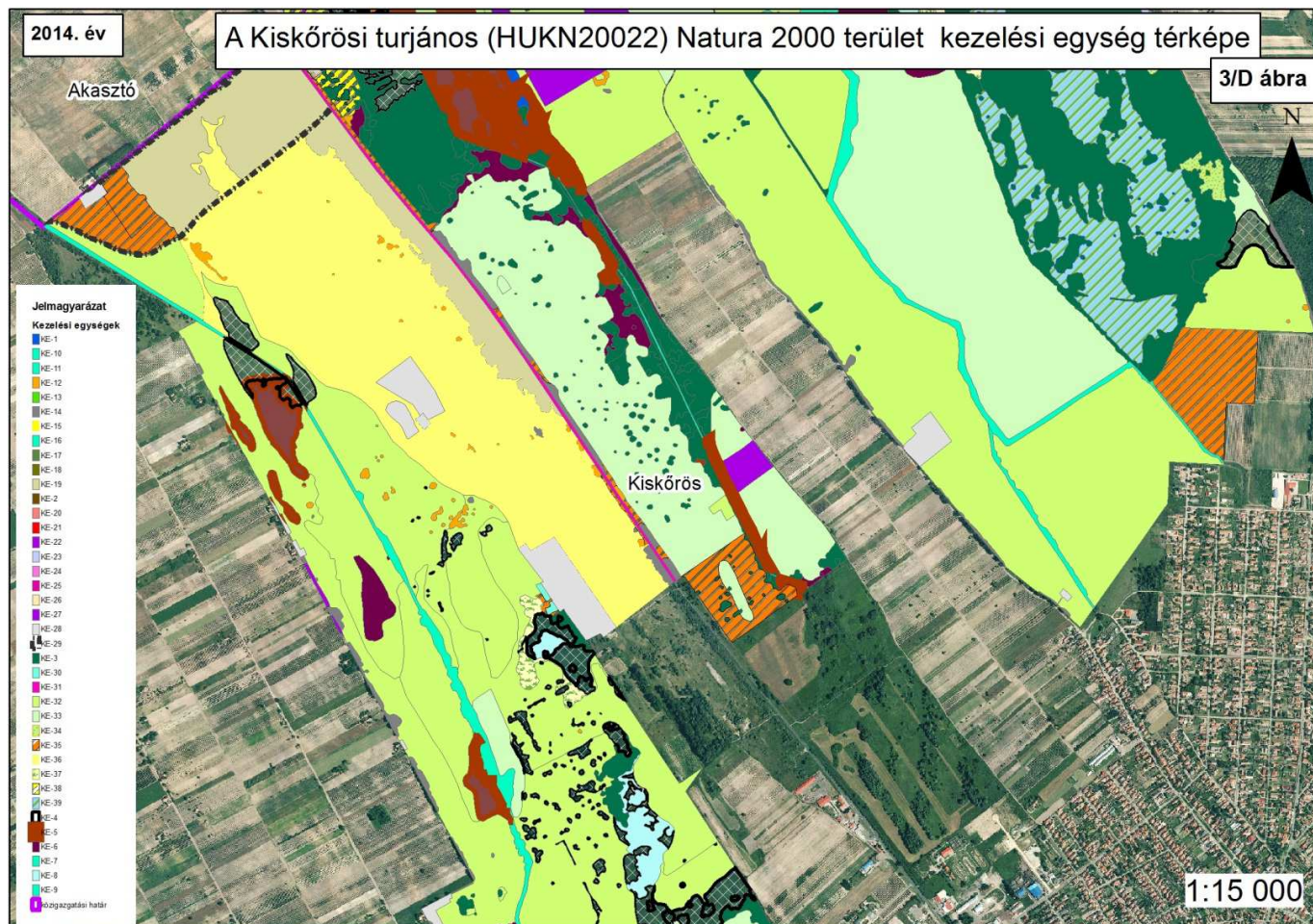
A réticsík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*), apró fillércsiga (*Anisus vorticulus*), vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), hasas törpecsiga (*Vertigo moulinsiana*), harántfogú törpecsiga (*Vertigo angustior*) és skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) esetében 6 évenként javasolt egy a teljes területre kiterjedő felmérést elvégezni - a csigafajok esetében minden potenciális élőhelyből mintát véve.

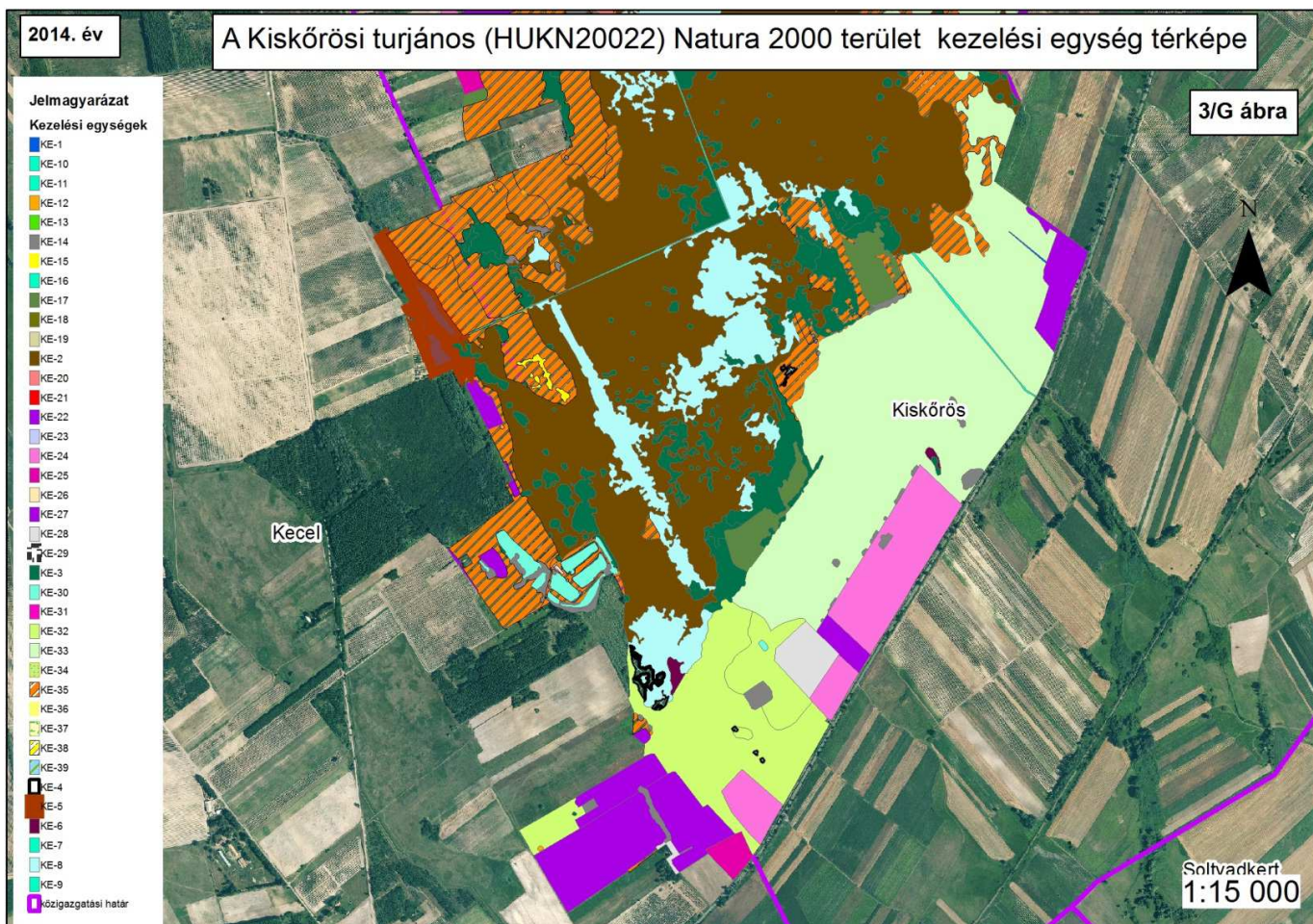
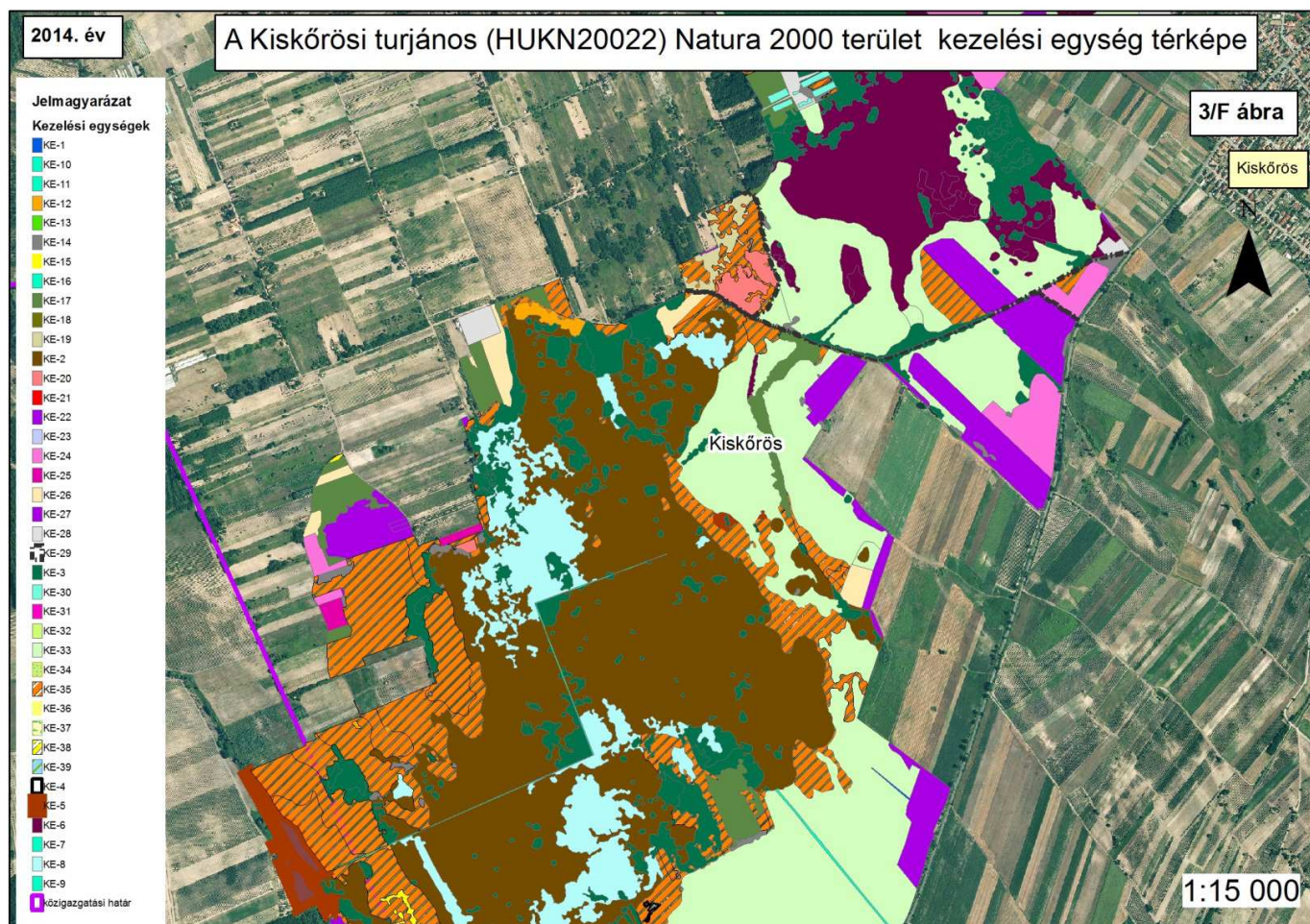
3.2.7. Mellékletek

A gazdálkodáshoz és egyéb területhasználathoz köthető, 3.2.1. pontban ismertetett kezelési előírások megjelenítése Az alábbi 3/A-B-C-D-E-F-G. térképmellékleteken.

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

A HUKN20022 KTT területében helyezkedik el a Kiskőrösi-turjános TT országos jelentőségű védett természeti terület, amelynek jogszabály által kihirdetett kezelési terve nincs.

A KTT. 28,3 %-a van a Magyar Állam tulajdonában, amely állami terület 95%-a a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van. A keményfás ligeterdők nagy folyók mentén (91F0) és az enyves éger és magas köris alkotta ligeterdők (91E0*) nem fűzláp típusú állományai jelölő erdei élőhelyek, továbbá a természetes disztróf tavak és tavacskák (3160) jelölő élőhely, valamint az illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*) teljes állománya, az *Anisus vorticulus*, nagy hasascsga (*Vertigo moulinsiana*), *Vertigo angustior*, skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*) és vérfű hangyaboglárka (*Maculinea teleius*) legnagyobb populációi természetvédelmi vagyonkezelésben álló területeken helyezkednek el. Ez a lehető legnagyobb esélyt nyújtja arra, hogy a nevezett élőhelyek és fajok fenntartása, a szükséges élőhely-fejlesztés biztosított legyen.

A kékerperjés láprétek (6410), mocsárrétek (6440), eutróf hínárnövényzet (3150), pannon homoki gyepek (6260*), hidrofil magaskórósok (6430) és mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230) jelölő élőhelyek nagyobb része, továbbá a mocsári teknős (*Emys orbicularis*), dunai tarajosgöte (*Triturus dobrogicus*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*), réticsík (*Misgurnus fossilis*), lápi póc (*Umbra krameri*), nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*), kiscsészke aszat (*Cirsium brachycephalum*) jelölő fajok élőhelyeinek jelentős része magántulajdonban áll és fenntartásuk nem képzelhető el egy a jelenlegitől „zöldebb” agrár-támogatási rendszer és nagyobb természetvédelmi jelenlét nélkül. Bizonyítják ezt a területen évről-évre bekövetkező drasztikus és a természeti értékek szempontjából nem pozitív előjelű változások.

A 3.2.2. fejezetben felsorakoztatott élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési javaslatok megvalósításának - az F) pont kivételével - nincsenek jogi akadályai. A tulajdonosok és az osztatlan közös tulajdonban álló ingatlanok nagy száma jelentős feladattöbbletet eredményez és egyes ingatlanok tekintetében a javasolt beavatkozások kivitelezését is megakadályozhatja, amelyet a tervezés során figyelembe kell venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

A Kiskőrösi-turjános (HUKN20022) Natura 2000 területet a Mezőgazdasági Parcella-azonosító Rendszer (MePAR; www.mepar.hu) információi alapján 117 fizikai blokk érinti. A 2870 hektár kiterjedésű területet agrártámogatások tekintetében megközelítőleg 82% - a támogatható, míg 18% - a nem támogatható terület.

A Natura 2000 területet érintő blokkok felsorolása:

DU3WC-Y-09	DV3WK-7-09	DFFPC-R-09	DMEHC-P-09
DEHWC-Y-09	DMHWC-6-09	DDWWK-K-09	DPK3C-H-09
DKY3C-R-09	D4T9C-C-09	DPEHK-Y-09	DQ1HC-D-09
DR09K-D-09	DQ09K-C-09	DV09K-H-09	DW09K-J-09
DNPWK-M-09	D0T9C-7-09	D93WC-E-09	DRNPK-H-09
DKEHK-U-09	DPD9C-J-09	DDWWC-C-09	D0WWC-X-09

DQL9K-Y-09	DMT9C-V-09	DQEHC-T-09	DJ9WC-V-09
D1UHC-H-09	DCVPC-3-09	D92PC-6-09	DP9WC-2-09
DL9WC-X-09	D0PWC-Q-09	DP7HC-K-09	DLNPC-4-09
DAPWC-3-09	DN9WC-1-09	DL09C-1-09	DTHWC-C-09
DU2PC-Q-09	DAHWC-V-09	DHR3K-P-09	DAC3C-W-09
DFNPC-Y-09	D5D9C-Y-09	DFHWC-1-09	DH69C-4-09
DW69K-Q-09	D6HWC-Q-09	DD69C-1-09	DVFPK-D-09
D78PC-A-09	D6K3C-Y-09	D02PK-3-09	DV2PK-Y-09
DPEHC-R-09	DP69C-A-09	DNR3C-N-09	DNNPK-D-09
D7WWC-6-09	DTK3C-L-09	DVEHK-5-09	DW7HK-Y-09
DNY3C-V-09	DHL9K-Q-09	DPK3K-P-09	D83WK-L-09
DPC3C-9-09	D9K3C-3-09	D62PC-3-09	DDC3C-Y-09
DJ8PC-M-09	D5MHC-E-09	DML9C-N-09	DLR3K-T-09
DVMHK-C-09	D8L9C-9-09	DM3WC-R-09	DF09C-V-09
DQ69C-C-09	DPPWK-N-09	DU53C-7-09	DKUHC-2-09
DF1HC-4-09	DCMHC-M-09	DNUHK-C-09	DU09C-8-09
DMUHC-4-09	DR8PK-3-09	DD8PC-H-09	DH09C-W-09
D9VPC-1-09	DR9WK-A-09	DJEHC-L-09	D7HWK-Y-09
DQNPK-F-09	DK53K-5-09	DM8PC-Q-09	D98PK-L-09
DKT9C-T-09	D59WC-H-09	DREHK-2-09	DF8PC-K-09
DP53C-3-09	DQVPK-N-09	DF7HK-J-09	DPPWC-F-09
DQ53C-4-09	DPNPC-7-09	D02P8-R-09	DUVPK-R-09
DPL9C-Q-09	D069K-T-09	DPY3C-W-09	DQR3K-X-09
DQHWC-9-09			

A Kiskörösi-turjános (HUKN20022) Natura 2000 terület jelenleg még nem része a **MTÉT (Magas Természeti Értékű Területek)** területek hálózatának, így itt a zonális agrárkörnyezetgazdálkodási célprogramok jelenleg nem érhetőek el a helyi mezőgazdálkodók számára, azonban a 2016-tól várhatóan induló új KAP ciklusban mára az MTÉT hálózat részévé fog vállalni.

Ezen a Natura 2000 területen található MEPAR blokkok részben KAT (Kedvezőtlen adottságú területen) helyezkednek el, ezen belül is KAT19-es besorolásúak amelyek esetében egy magasabb kompenzációs forrás érhető el. A terület teljes kiterjedésében nitrátérzékeny területen fekszik, sérülékeny vízbázis védőterületének nem része.

A Kiskörösi-turjános (HUKN20022) Natura 2000 terület jelenlegi agrártámogatási lehetőségeit az alábbiakban foglaljuk össze.

Csakúgy mint az ország más mezőgazdasági hasznosítás alatt álló területén, a jogszabályokban előírt, kötelező földhasználati előírások betartása esetén **egységes területalapú támogatás** igénybe vehető a területen, az aktuális MEPAR rendszer alapján a 2341,95 hektár területen igényelhető a támogatás.

Kiegészítő támogatásként, a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007 (X. 18.) Korm. rendelet kötelező előírásainak betartása és a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot (HMKÁ) fenntartása esetén, a 128/2007 (X.

31.) FVM rendelet alapján évente **kompenzációs kifizetés** vehető igénybe a **gyepként hasznosított területeken**.

A 25/2007. (IV.17.) FVM rendelet alapján igénybe vehető kedvezőtlen adottságú területeken (KAT) történő gazdálkodás keretében nyújtandó kompenzációs támogatások megközelítőleg a terület **9,92% - án vehetők igénybe**, a területet érintő KAT besorolású MEPAR blokkok kivétel nélkül KAT19-es besorolásúak.

Az önkéntesen vállalt előírásokért igényelhető mezőgazdasági támogatások közül az ország egész területén (a támogatható mezőgazdasági területeken) igénybe vehető, **horizontális agrár-környezetgazdálkodási célprogramok** - gyepgazdálkodási és szántóföldi célprogramok - állnak a gazdálkodók rendelkezésére. Ezek jogszabályi alapját az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről szóló 61/2009 (V. 14.) FVM-rendelet hatályos szövege képezi.

A Natura 2000 terület **magántulajdonú erdőterületeire** a 41/2012 (IV. 27.) VM rendelet alapján igényelhető **kompenzációs támogatás**, amelynek mértéke függ az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől, évente változó összeg.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nem termelő mezőgazdasági beruházásokhoz nyújtandó támogatások részletes feltételeiről szóló 33/2008 (III. 27.) FVM rendelet alapján **támogatás vehető igénybe a növény- és állatvilág fajgazdagságának növelése érdekében tett, nem közvetlenül gazdálkodási célú földhasználati intézkedésekre**, így a 3. § (1) és (2) bek. alapján, egyebek között (a természetvédelmi szempontból legfontosabbakat említve):

- sövénytelepítésre;
- füves mezsgye telepítésére;
- környezetvédelmi célú gyeptelepítésre,
- természetvédelmi célú gyeptelepítésre;
- természetes alapanyagú madárvédelmi berendezések létesítésére.

A Kiskörösi-turjános (HUKN20022) Natura 2000 területen található erdőterületekhez kapcsolódóan az alábbiakban részletezett jelenleg érvényben lévő támogatási források érhetőek el.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a 113/2009. (X. 22.) FVM rendelet alapján erdőszerkezet átalakításához nyújtandó támogatások igénybevételére van lehetőség. Ez a forrás olyan erdők esetében érhető el, amelyek faállománya idegenhonos fafajokból áll. A támogatás célja az erdők természetességének, biológiai sokféleségének, egészségi állapotának javításához kapcsolódó nem termelő beruházások támogatása, a leromlott szerkezetű vagy idegenhonos fafajokból álló erdőtársulások tájhonos, adott termőhelynek megfelelő természetes erdőtársulásokká történő átalakítása, valamint a megfelelő elegyesség, illetve több szintes állományszerkezet kialakítása.

Az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a 124/2009. (IX. 24) FVM rendelet lehetőséget nyújt erdő-környezetvédelmi intézkedésekhez nyújtott támogatások eléréséhez, a támogatott tevékenységek körét 9 célprogram és 3 alrészprogram határozza meg.

A 41/2012. (IV. 27.) VM rendelet az EMVA-bóla Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz nyújtandó kompenzációs támogatás.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Az agrártámogatási rendszerrel kapcsolatos, általánosabb jellegű – és sokak által régóta szorgalmazott – javaslat, hogy **azok az ingatlantulajdonosok is részesüljenek valamilyen típusú támogatásban, akik közérdeket szolgálóan tartják fenn ingatlanjuk rendszeres mezőgazdasági hasznosításra alkalmatlan (tehát jelenleg nem támogatható) állapotát.**

Ez a tárgyalt Natura 2000 terület esetében azt jelentené, hogy az igazoltan víztöbbletből eredő vis maiorral érintett gyepeken a vis maior mértékétől függetlenül kapja meg a gazdálkodó az igényelt támogatást (SAPS, KAT, Natura, AKG) illetve további kompenzációs kifizetést kapjon az AKG kifizetéssel egyező mértékben.

A Natura 2000 területek fenntartási tervei alapján visszagyepesítésre javasolt szántóföldekre egy AKG célprogramot kellene biztosítani, az eddigiekhez képest jóval magasabb támogatási intenzitással, egyúttal e termőföldeken a földalapú támogatást akkor kapja meg a gazdálkodó, ha eleget tesz e követelménynek.

A rendszeresen nem hasznosított területek támogatásának formája kedvező esetben valamiféle, **területi alapon folyósított kompenzációs kifizetés** lehetne. Ennek differenciálása a bizonyítottan közérdekű vízmegőrzést szolgáló területek esetében történhetne annak függvényében, hogy mennyire szárazodó, a regionális talajvízszint-süllyedéssel mennyire sújtott térségben találhatók. Értelemszerűen a legszárazabb régiókban található, vízmegőrzést szolgáló területek kaphatnák a legmagasabb mértékű kompenzációs kifizetést. Egy ilyesfajta, közérdekű vízmegőrzést szolgáló támogatási rendszer megvalósítása kifejezetten a Víz Keretirányelv célkitűzéseinek valóra váltását, a magyarországi felszíni és felszínalatti víztestek – a táj mezőgazdasági hasznosítása szempontjából is kedvező – jó állapotának megőrzését, illetve kialakítását szolgálná (tehát nem csak az EU természetvédelmi jogszabályaiban megfogalmazott célok teljesítését).

A közérdekű vízmegőrzést támogató kompenzációs kifizetések forrása lehetne például: a) a minden ingatlantulajdonos által a víztársulatok felé korábban kötelezően fizetendő érdekeltségi hozzájárulás mintájára teljesített befizetés (az ugyanis kifejezetten a vízkészletekkel, mint környezeti erőforrással való felelős gazdálkodás ellen hat, hogy a – legalább talajvízként – hasznukat élvező, vagy az elvezetésükkel terhelő hatást kifejtő használó gazdálkodói körnek nem kell a haszonnal vagy terheléssel arányos környezethasználati díjat fizetnie); b) a ténylegesen megvalósuló belvízelvezetéssel közvetlenül érintett területtulajdonosi kör kötelező önköltségi hozzájárulásként szedett befizetése (mert az, hogy a belvízelvezetésért, mint vízkészleteinket terhelő, vizeink megőrzése ellen ható tevékenységért nem kell a terhelő hatással arányos ellentételezést fizetni, még inkább a fenntartható vízkészlet-gazdálkodás alapelveit figyelmen kívül ható, ráadásul irracionális piactorzító jelenség, versenyelőny az önköltséggel terhelt, öntözővizet használó gazdákkal szemben).

Kevésbé jó – leginkább csak ideiglenes - megoldásként, kompenzációs támogatás hiányában, **egyéb módon is lehet és javasolt ellentételezni** a nem támogatható területeken végzett közérdekű vízmegőrzést, például a gazdálkodókat terhelő költségek, befizetési kötelezettségek mérséklésével, illetve elengedésével. Ilyen típusú ellentételezésre alkalmas lehet a területtulajdonosok, mint (lehetséges) vízhasználók vízkészletjárulék fizetési kötelezettségének vízmegőrzésükkel arányos mérséklése, adókedvezményben részesítése, engedélyezési eljárásokban felmerülő díj- és illetékfizetési kötelezettségeik mérséklése, stb.

3.3.2. Pályázatok

A 3.2.2. fejezetben javasolt visszagyepesítéseket az agrár-környezetgazdálkodási és a nem termelő beruházások támogatásai révén is meg lehet valósítani.

A javasolt élőhely-rekonstrukciós és élőhely-fejlesztési tevékenységek jelentős anyagi ráfordítást igényelnének, ugyanakkor a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság jelenleg nem tervez ilyen irányú pályázatot.

3.3.3. Egyéb

A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és tulajdonviszonyok figyelembevételével:

- Jogszába illesztés;
- Hatósági engedélyezési eljárások során hatósági döntésbe foglalás;
- Agrártámogatási rendszerbe illesztés;
- Állami tulajdonú ingatlanok haszonbérleti szerződéseibe foglalás;
- Pályázati támogatásból megvalósuló fejlesztés;
- A tulajdonviszonyok rendezése;
- Az állami tulajdon kiterjedésének növelése;
- Egyéb természetvédelmi intézkedés (például a természetvédelmi kezelő részéről hatékony tájékoztatás a lakosság felé, vagy kutatási megbízási szerződések kötése, vagy hatósági eljárások kezdeményezése jogszabályi előírások betartására).

A Natura 2000 terület természetvédelmi oltalma érdekében helyi lakosok nyújtottak eddigiekben is sok segítséget (pl. Simonné Dulai Mária, Slajkó János). Jó példa erre az illatos csengettyűvirág (*Adenophora liliifolia*) kutatását és ex situ védelmét 2 éven keresztül finanszírozó Madácsi László helyi gazdálkodó. E környezettudatos helyi lakosokra támaszkodva a helyi önkormányzatok – különösen Kiskőrös Város Önkormányzata – is mozgósíthatók egyes feladatok kivitelezésére.

A Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság foglalkoztat közmunkásokat, amely program helyi intenzitásán növelve a KTT. legértékesebb tömbjeiben 3-5 év alatt megszüntethetné az inváziós növények állományait (erre egyes természetvédelmi örkerületekben már vannak példák).

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

A Natura 2000 terület valamennyi érintettje a Doronicum Kft. és a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság által közösen 2013. 06. hónapjában kiküldött levélben értesülhetett a fenntartási tervezés megkezdéséről. Ennek során minden területileg érintett hatóság (25 db), önkormányzat (5 db) és civil szervezet (15 db), valamint a legalább 1 hektár földterület tulajdonával illetve használatával rendelkező személyek (310 db) kerültek értesítésre került.

2013. augusztus 8. 2013. december 9. között 5 db jegyzőkönyvezett személyes terepbejárás volt, amely a Kiskőrösi turjános HUKN20022 kódszámú KTT 1/1 tulajdonnal és földhasználattal rendelkező gazdálkodóit érintette. A személyes kapcsolatfelvétel egyik

legfontosabb eleme volt a kommunikációs tevékenységnek. A találkozók alkalmával a tervet a KNPI munkatársai, ill. annak megbízottjai képviselték.

1 alkalommal 5 önkormányzat megkeresése, tájékoztatása 2014. február.

2 alkalommal megtartott nyílt fórum:

- Kiskőrös település Petőfi Sándor Művelődési Házában, 2014. március 04-én, 16 résztvevővel,
- Tabdi település, Művelődési Házában, 2014. március 11.-én, 19 résztvevővel.

1 alkalommal érintett államigazgatási szervek (25 db) levélben vagy e-mailben történő megkeresése, tájékoztatása véleményezés céljából.

5 db önkormányzati közzététel 2014. augusztusában, (a fenntartási terv eredményeinek elérhetősége, a mind szélesebb körű ismertség, nyilvánosság és véleménynyilvánítás biztosítása);

Érintettek értesítése

A Natura 2000 terület valamennyi érintettje a Doronicum Kft. és a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság által közösen kiküldött levélben értesülhetett a fenntartási tervezés megkezdéséről.

Interjúk helyi érintettekkel

A fenntartási terv elkészítésével párhuzamosan a természetvédelmi őrszolgálat területileg illetékes tagjai kérdőíves interjúkat készítettek a helyi érintettek (helyben gazdálkodók, illetve a területen földtulajdonnal rendelkezők) egy szűkebb csoportjával, akik egyrészt tudomást szerezhettek arról, hogy fenntartási terv készül a területre, másrészt lehetőséget kaptak arra, hogy a természetvédelmi szempontokkal, jelenlegi előírásokkal kapcsolatos véleményüket elmondják, illetve javaslatokat tegyenek a gazdálkodás és természetvédelem összehangolására a tervezési területen.

Egyeztető fórum a fenntartási terv első változatának a megvitatására

Az eddig megtett tájékoztatási lépéseken túl fontos kommunikációs eszköz az egyeztető fórum. A területen két egyeztető fórum került megrendezésre 2014. március 04-én és március 11-én.

Az egyeztető fórum jelentősége elsősorban abban rejlett, hogy ennek révén az érintettek egy nyílt tervezési folyamatba kapcsolódhattak be, megoszthatták egymással és a tervezőkkel a véleményüket a fenntartási tervek kapcsán, és változtatásokat eszközölhettek (lásd. 3.4.3 fejezetet). Mindezzel nem csak javulhatott a terv szakmai színvonala (hiszen több szempontot tükröz), de növekedhetett a terv helyi elfogadottsága is.

A terv egyeztetési változata felkerült a Natura 2000 információs portálra (www.natura.2000.hu), illetve ismertetésre kerül a fórum során. Az önkormányzatok képviselőit a kiértékelő levélben kértük arra, hogy a terv egyeztetési változatát függesszék ki. A fórum(ok)ra meghívást kaptak a települések vezetői, a jelentősebb helyi gazdálkodók, a hivatalos szervek és kezelők részéről pedig a falugazdászok, a helyi gazdaszövetkezetek és az

illetékes Vízügyi Igazgatóság képviselői. A projektben résztvevők oldaláról a tervező, illetve a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság vettek részt. A fórumok szervezési és lebonyolítási feladatait a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság által megbízott szakértő látta el. A szakértő vezette a fórumot, az elhangzottakról emlékeztetőt készített, s azt átadta a tervezőnek, hogy az észrevételeket építse be a terv második változatába. Az érintettek lehetőséget kaptak a terv írásban történő véleményezésére is.

A második tervváltozat írásbeli véleményezése

A javaslatok beépítése után a második tervváltozat írásbeli véleményezésére is lehetőséget kaptak az érintettek. A második tervváltozat is feltöltésre került a fent említett honlapra (www.natura.2000.hu).

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

A fenntartási tervben előírtak végrehajtására kötelezettek:

- gazdálkodók;
- Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői;
- Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok;
- bányászati jogosultságok jogosítottjai és ezek gazdasági érdekképviselői szervei.

A fenntartási terv elkészítésébe bevont partnerek:

- együttműködő partner – területileg illetékes nemzeti park igazgatóság.

A fenntartási terv eredményeit felhasználó, illetve a projekt végrehajtását felügyelő szervek:

- az ágazatban működő döntéshozó, felügyeleti szervek;
- támogatást biztosító és a végrehajtást felügyelő szervezetek;
- helyi érintettségű környezetvédelmi társadalmi szervezet;
- falugazdászok;
- agrár-érdekképviselői szerv;
- egyéb azonosított érintettek.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

Az 5 db terepi jegyzőkönyvekben nem történt konkrét javaslattétel. Azokban főként az éghajlatváltozás okozta szélsőséges időjárás és az agrártámogatások kifizetésével és ellenőrzésével kapcsolatos észrevételek érkeztek.

2 alkalommal megtartott nyílt fórum:

- Kiskőrös település Petőfi Sándor Művelődési Házában, 2014. március 04-én, 16 résztvevővel,
- Tabdi település, Művelődési Házában, 2014. március 11.-én, 19 résztvevővel.

A felvett emlékeztetők tartalmazzák az ott elhangzott kérdéseket és a válaszokat. A fenntartási tervre egy érdemi módosítási javaslat érkezett, amelynek jellege miatt szó szerinti idézésre van szükség.

Az emlékeztető erre vonatkozó tartalma:

Tabdi, Művelődési Ház, 2014. március 11.

Kérdés: „Egy észrevétel: amennyiben a nádasokat lekaszálják, a vadak a kaszálóknak a meghagyott 5-10 %-os foltjaiba húzódnak, és itt tesznek károkat.”

Válasz: „Igen, ez egy valós probléma. Érdeemes lehet a fenntartási tervbe belefoglalni célkitűzésként a mezőgazdasági károkat okozó nagyvadlétszám csökkentését, mert a gyepekben okozott károk rendszerint a természetvédelmi érdekekkel is ellentétesek, és sokszor jelölő élőhelyekben keletkeznek.”

A javaslat alapján a 3.2.1.2. fejezet módosításra került, amely tartalmazza a vaddisznó létszámgyérítésére vonatkozó javaslatot.

Jegyzőkönyvben, levélben, e-mailben érkezett észrevételek és hatásuk a fenntartási tervre:

Név	cím	kérdés, kérés	Válasz és változás a fenntartási tervben
ADUVIZIG	6500 Baja, Széchenyi u. 2/c.	„3.2.2. bekezdés A) pontjában felsorolt egyes vízrendezési beavatkozások a vízviSSzatartást szolgálják, ami ellen elvi kifogásunk nincs. Az ideiglenes földgáttal való áttöltés ellenőrzött körülmények között megtehető, de a VII/C és VII/E jelű csatornákon előirányzott mederszakaszok megszüntetésére tett javaslatot kérjük törölni, mivel ezek ma csatornák nagyobb térség belvizeit vezetik befogadóba. A havária helyzetben betöltött jelenlegi szerepükről csak részletes vizsgálat alapján nyilatkozhatunk.”	A javaslatok vízügyi feladatokat ellátó szerv részéről megfogalmazott kockázataira, valamint a projektek természetvédelmi fontosságára tekintettel az alábbi mondat 3.2.2. fejezetbe illesztésével áthidalható a nézetkülönbség: „A csatornák illetve egyes szakaszaik betemetésére tett javaslatok engedélyeztetési eljárásának elindítását megelőzően vízügyi hatásvizsgálat készítése javasolt”
Bács-Kiskun Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság	H-6000 Kecskemét, Deák Ferenc tér 3.	„Az erdőterületeken keletkező tüzesetek megelőzése érdekében a következő jogszabályi előírások az irányadók.”	A kért jogszabályi hivatkozás a 3.2. fejezetbe beépítésre került.
Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Szolnoki Bányakapitányság	5001 Szolnok, Pf.: 164. ferenc.szalai@mbfh.hu	„A tervek „3.4.2. A kommunikáció címzettjei” cím alatt található fejezetben az államigazgatási szervek felsorolása kimaradt, így a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal Szolnoki Bányakapitányság sem került feltüntetésre.” „Ugyanezen fejezetben belül a „bányászati jogosultságok jogosítottjai”, a területet érintő bányatelkek bányavállalkozóinak felsorolása sem található meg. Ezen túlmenően kimaradt a bányászati érdekképviseleti szerv megnevezése is, mely ez esetben a Magyar Bányászati Szövetség (1054 Budapest, Hold u. 17. II.; postacím: 1535 Budapest, Pf. 184.; web: www.mabsz.hu)”	A 3.4.2. A kommunikáció címzettjei fejezet első bekezdésében szerepel a következő: - „bányászati jogosultságok jogosítottjai és ezek gazdasági érdekképviseleti szervei.” A megkeresett szervek tételes felsorolását a terv készítője szükségtelennek tartja, ugyanis nevezett szervezet megkeresése tényleges megtörtént.
Brisztay Frigyes	bisztay.frigyes@sztaki.mta.hu	Felvetéseinek hosszúsága miatt nem szó szerinti idézet: 1. A természetes vízkészletek megőrzése	1. A természetes vízkészletek totális elvezetése ellentétes a

		és a gazdálkodás kivitelezhetősége, valamint a gyepterületek elzombékosodása, elnádásodása között lát ellentétet. Ő maga vízelvezetést és intenzív gyepgazdálkodást (tárcsázást, szántást, felülvetést) javasol a gyepek jelleg fenntartása érdekében. 2. A területalapú támogatások feltételrendszere és az előírt kezelési előírások betartásából eredő ellentétet állapít meg. Támogatható területek csökkenésétől tart, valamint ennek következményeit ecseteli (pl. inváziós növények terjedését). 3. A 2. ponttal összefüggésben javasolja a nem támogatható területek fenntartását szolgáló kompenzációs rendszer kiépítését. 4. Kaszálási időpontok rugalmasabb kezelésének kidolgozását kéri.	Natura 2000 terület rendeltetésével, ezért ilyen irányú előírás nem tehető. Egyúttal a D-T közti Homokhátság csökkenő vízkészletű természetközeli állapotú és vízbefogadó öblözetében további vízcsökkentő javaslat vízgazdálkodási szempontból sem fogadható el. Alapvetően zsombékoló sásosokat, zsombékolódásra hajlamos gyepeket kaszálóként nem javasolt – egyenes tiltott – hasznosítani. E területeken a szarvasmarha legeltetés a javasolt hasznosítási mód. A gyepek intenzív kezelése éppen azok biodiverzitását szünteti meg, tehát ellentétesek a természetmegőrzés alapvetéseivel, így a terv céljával. 2. A támogatási rendszer és biodiverzitás megőrzés között feszülő ellentéteket helyesen állapítja meg. A terv célja éppen az, hogy ezen ellentéteket megszüntesse. A vízmegőrzések okozta „turjánosodás” nem feltétlenül jár a használat intenzitásának csökkenésével, csupán alkalmazkodást igényel... 3. ...Ha mégis olyan állapotváltozást eredményez, amely a támogatható terület csökkenését idézi elő, a terv készítői a 3.3.1.2. pontban fejtik ki olyan kompenzációs rendszer kialakítását, amely ezen területek állapot megőrzésében, inváziós növényeik irtásában teszük érdekelté a használót. 4. A kaszálási időpontok rugalmas kezelését a terv menüsorba nem illeszthető előírás javaslatai tartalmazzák.
--	--	--	---